

UCHWAŁA Nr 23.LXXV.2023
Rady Miejskiej w Debrznie
z dnia 24 marca 2023 roku

w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Debrzno na lata 2021 - 2028

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 16b ust. 1 i 2, art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2268, z późn. zm.)

Rada Miejska w Debrznie
uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Debrzno na lata 2021 – 2028”, stanowiącą załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Burmistrzowi Debrzno oraz Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie.

§ 3

Uchwała nie stanowi aktu prawa miejscowego, a zatem nie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

§ 4

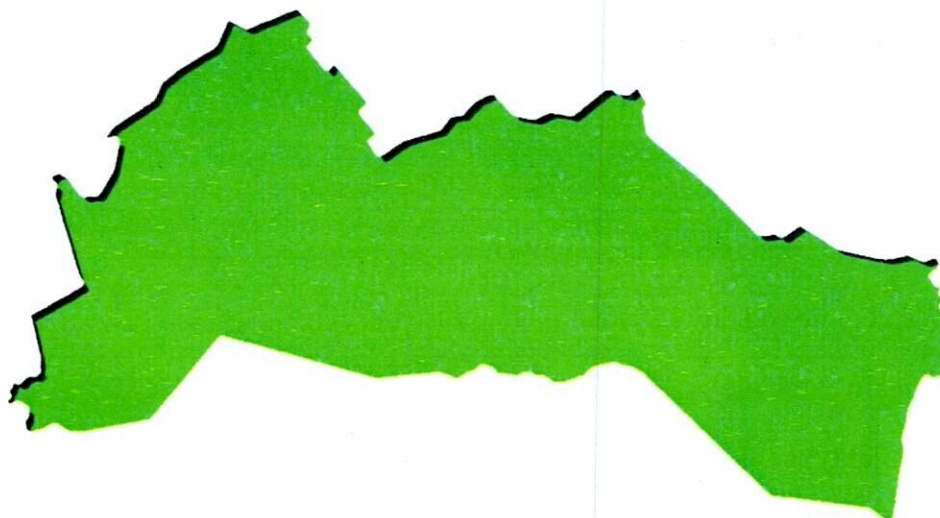
1. Z zastrzeżeniem ust. 2 tego Paragrafu Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.
2. Zważywszy na okres objęty przyjmowaną Uchwałą w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, Rada Miejska niniejszym zatwierdza, a zatem uważa za legalne i prawnie skuteczny zarówno całością działań podjętych przez Zespół d/s opracowania Strategii powołany Zarządzeniem Burmistrza Debrzno nr 219.770.2021 z dnia 28.12.2021 r. jak i wszelkie czynności faktyczne, w szczególności działania przygotowawcze, podjęte przez Burmistrza Debrzno i Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie w zakresie objętym niniejszą Strategią przed wejściem w życie niniejszej Uchwały.

Przewodnicząca
Rady Miejskiej w Debrznie
Dorota Rybicka

Gmina Debrzno

**Strategia
Rozwiązywania
Problemów
Społecznych**

na lata 2021-2028

Spis treści

1	Wprowadzenie.....	1
1.1	Metodologia opracowania Strategii	4
1.2	Regulacje prawne	6
1.3	Spójność z dokumentami strategicznymi	9
2	Charakterystyka Gminy Debrzno.....	13
2.1	Położenie	13
2.2	Sytuacja demograficzna i zasoby mieszkaniowe	15
2.3	Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	19
2.4	Edukacja i wychowanie.....	22
2.5	Kultura, sport i rekreacja	26
2.6	Ochrona zdrowia	31
2.7	Bezpieczeństwo publiczne	32
2.8	Działalność organizacji pozarządowych	34
2.9	Pomoc społeczna	38
2.10	Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	47
3	Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Debrzno	47
3.1	Aktywność i integracja społeczna seniorów	48
3.2	Wsparcie osób niepełnosprawnych	53
3.3	Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	56
3.4	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	63
3.5	Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych.....	70
3.6	Zdrowie psychiczne.....	76

3.7	Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	77
3.8	Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	82
3.9	Problem przestępczości	87
3.10	Analiza SWOT	89
4	Część programowa.....	94
4.1	Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	95
4.2	Cele strategiczne i operacyjne.....	96
4.3	Zakładane rezultaty realizacji Strategii.....	109
4.4	Sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowania	110
4.5	System aktualizacji Strategii	112
4.6	Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	113
4.7	Monitoring.....	114
4.8	Ewaluacja	115
4.9	Podsumowanie.....	115
	Bibliografia	117
	Spis ilustracji.....	118
	Spis wykresów	118
	Spis tabel.....	120

1 Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej – gminnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Debrznie na lata 2021-2028 (dalej SRPS w Debrznie) została opracowana zgodnie z wymogami ustawy o pomocy społecznej. Jest to dokument służący wskazaniu kierunków, w których powinna zmierzać polityka społeczna realizowana na terenie gminy Debrzno. Obowiązek przygotowania SRPS przez gminę wynika wprost z przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (art. 16b ust. 1): Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej. Ustawa (art. 110 ust. 4.) wprost wskazuje koordynatora realizacji strategii, którym jest ośrodek pomocy społecznej (OPS): Ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację strategii, o której mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać Strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

O potrzebie stworzenia strategii decyduje środowisko lokalne, dlatego niniejszy dokument został opracowany w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu

i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej, a także policji. Główny ciężar realizacji polityki społecznej spoczywa więc na Ośrodku Pomocy Społecznej w Debrznie, który współpracuje z różnymi podmiotami z sektora samorządowego, rządowego, organizacji pozarządowych, Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej czy innymi, w celu gruntownego zdefiniowania problemów społecznych naszej gminy oraz realizacji zadań własnych.

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówi się wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości szczególnie wymieniane są: ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza, wykluczenie społeczne, alkoholizm, narkomania oraz nikotynizm. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Celem poniższej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych na lata 2021-2028 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i działań, których odpowiednie wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Debrzno. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają

przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne i efektywne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Debrzno na lata 2021–2028 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową zawierającą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- zdrowie psychiczne,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,

- problem przestępczości.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje oraz działania interwencyjne.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Debrzno na lata 2021–2028 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom gminy Debrzno dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego oraz do poprawy życia mieszkańców. W tym kontekście, Strategia skupia się na profilaktyce zagrożeń oraz wspieraniu osób i rodzin, które nie mogą samodzielnie poradzić sobie w trudnych sytuacjach, wykorzystując własne możliwości i zasoby.

1.1 Metodologia opracowania Strategii

Proces tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Debrzno na lata 2021-2028 został oparty o Metodę Aktywnego Planowania Strategicznego (MAPS). Zakłada ona, że wiedza i informacje niezbędne do opracowania dokumentów planistycznych są w dużej mierze nieskoordynowane oraz rozproszone w różnych instytucjach i organizacjach oraz umysłach ekspertów. Kluczowym wyzwaniem dla organizatora procesu stało się zatem skuteczne włączenie do prac instytucji osób posiadających wiedzę i doświadczenie ważne z punktu widzenia analizowanych zagadnień.

Podstawą planowania strategicznego w jednostce samorządu terytorialnego jest zawsze diagnoza, która jako rodzaj badania ma na celu:

1. identyfikację, opis oraz wyjaśnienie zjawisk i procesów w określonej sferze, np. społecznej, gospodarczej, organizacyjnej, finansowej (cel poznawczy);

2. opracowanie wniosków oraz wskazówek, na podstawie których będzie możliwe zaplanowanie działań zmierzających do wprowadzenia porządných zmian w tej sferze (cel praktyczny).

Diagnoza aktualnej sytuacji społecznej uwzględnia czynniki determinujące warunki i jakość życia ludności, a także zewnętrzne objawy i przyczyny dominujących problemów – w ujęciu zarówno statycznym jak i dynamicznym, opisującym obserwowalne tendencje przynajmniej na przestrzeni ostatnich 3 lat. Tak rozumiana diagnoza opiera się nie tylko na obiektywnych, ilościowych źródłach danych, ale również na bardziej subiektywnych, lecz jakościowych podstawach, czyli opiniach i spostrzeżeniach lokalnych liderów oraz osób profesjonalnie zajmujących się polityką społeczną.

Wśród głównych źródeł, wykorzystanych do opracowania diagnozy sytuacji społecznej, należy wskazać dane pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Oceny Zasobów Pomocy Społecznej oraz ze sprawozdań z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrnie, Raporty o stanie Gminy Debrno, sprawozdania z realizacji programu współpracy z organizacjami, dane i sprawozdania z Powiatowego Urzędu Pracy w Człuchowie, a także inne informacje, pochodzące m.in. ze stron internetowych o umocowaniu instytucjonalnym czy wiarygodności pochodzenia danych.

Nieodzowny aspekt planowania strategicznego w samorządzie terytorialnym stanowi aktywny udział przedstawicieli instytucji publicznych oraz organizacji obywatelskich działających w sferze rynku pracy, edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego, a także wspierania rodzin oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dzięki uczestnictwu szerokiej grupy podmiotów możliwe jest lepsze zdiagnozowanie sytuacji wyjściowej, jak również płynne i spójne przejście od problemów i potrzeb społecznych do założeń wdrożeniowych. Z tego względu został powołany Zespół ds. opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Debrno na lata 2021-2028”, będący organem inicjatywnym, konsultacyjnym i opiniodawczym Burmistrza. Do zadań Zespołu należało podejmowanie wszelkich działań wspierających merytorycznie i organizacyjnie proces opracowania dokumentu.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej gminy oraz założeń programowych (wdrożeńiowych). Część diagnostyczna obejmuje podstawowe zagadnienia charakteryzujące Gminę Debrzno, w tym dotyczące procesów demograficznych, rynku pracy, problemów społecznych, a także dostępności usług społecznych i aktywności mieszkańców. Część wdrożeniowa Strategii określa wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, następnie zaś wskazówki, jak skutecznie zarządzać realizacją Strategii.

1.2 Regulacje prawne

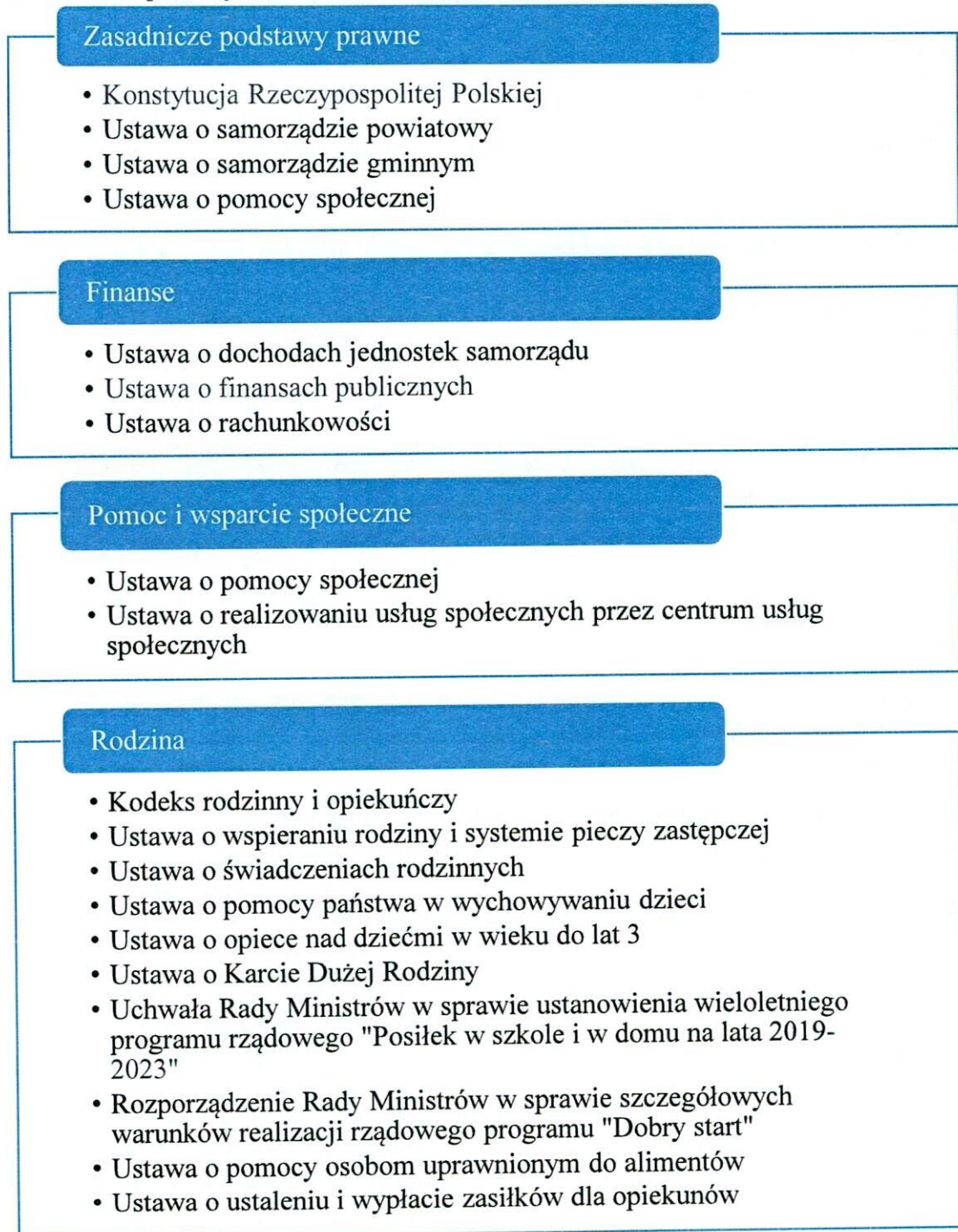
Podstawą ustroju Polski jest ustawa zasadnicza, czyli Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. W preambule Konstytucji zostały określone fundamentalne wartości, które decydują o harmonijnym funkcjonowaniu bytu państwowego: poszanowanie wolności i sprawiedliwości, współdziałanie władz, dialog społeczny oraz zasada pomocniczości (subsydiarności) umacniająca uprawnienia obywateli i ich wspólnot. Ponadto rozdział pierwszy Konstytucji RP wprowadza szereg zasad ustrojowych, wśród których należy wskazać w szczególności „demokratyczne państwo prawne, urzeczywistniające zasady sprawiedliwości społecznej” (art. 2 i 7 Konstytucji).

Kluczowym aktem prawnym o znaczeniu ustrojowym dla samorządu gminy jest Ustawa z dnia 8 czerwca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2020 poz. 713). W oparciu o nią gminy działają po to, aby zaspokajać zbiorowe potrzeby zamieszkującej ich teren ludności. Posiadają kompetencje do realizacji zadań publicznych o charakterze lokalnym, natomiast do ich zadań należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodziny, edukacji publicznej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, polityki prorodzinnej, bezpieczeństwa publicznego i kultury.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw

kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, przedstawia poniższa grafika:

Rysunek 1. Akty prawne regulujące kompetencje i procedury działań w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Zdrowie

- Ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem"
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- Ustawa o działalności leczniczej
- Ustawa o zdrowiu publicznym
- Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Mieszkalnictwo

- Ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego
- Ustawa o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń
- Ustawa o dodatkach mieszkaniowych
- Ustawa o pomocy państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania
- Ustawa Prawo energetyczne
- Ustawa o dodatku osłonowym

Edukacja

- Ustawa o systemie oświaty
- Ustawa Prawo oświatowe

Rynek pracy i ubezpieczenia społeczne

- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym
- Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych
- Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Źródło: opracowanie własne.

1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi

Uwarunkowania strategiczne i programowe lokalnej polityki społecznej znajdują swoje źródła w dokumentach strategicznych różnych szczebli: międzynarodowego, europejskiego, krajowego, regionalnego oraz lokalnego. Stanowią one kierunkowe wytyczne dla działań jednostek samorządu terytorialnego, zapewniając spójność działań i realizację nadrzędnych celów polityki poszczególnych szczebli, od których zależy przede wszystkim celowość i efektywność działań, a także możliwość pozyskiwania publicznych pieniędzy na ich realizację. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Debrzno na lata 2021-2028 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030,
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju na rok 2020 (z perspektywą do 2030r.),
- „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”, który uległ aktualizacji na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku,
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Człuchowskiego 2021-2030.

Na szczeblu międzynarodowym należy zwrócić uwagę w szczególności na **Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030**, która przyjęta została w dniu 25 września 2015 r. Agenda ta ma uniwersalny i niepodzielny charakter oraz stanowi wezwanie do działania skierowane do wszystkich państw niezależnie od ich poziomu rozwoju określając ambitny plan służący poprawie życia ludzi w każdym miejscu

na świecie. Podobnie jak pozostałe państwa OECD, Polska poszukuje obecnie sposobów możliwie najlepszej realizacji Agendy oraz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju do 2030 r. W dniu 14 lutego 2017 r. polski rząd przyjął Strategię na rzecz odpowiedzialnego rozwoju, w której określono ponad 700 działań służących zwiększeniu dochodu polskich obywateli oraz wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i terytorialnej w tym kraju. W strategii zdefiniowano nowy model rozwoju oraz strategiczną wizję, zasady, cele i priorytety rozwoju Polski do 2020 r. Uwzględniono w niej również perspektywę na kolejne dziesięć lat, do 2030 r., która ma pomóc Polsce w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju. Niniejsze opracowanie przygotowano w celu wsparcia polskiego rządu w tym przedsięwzięciu poprzez przeanalizowanie, jakie miejsce zajmuje Polska w stosunku do celów zrównoważonego rozwoju, oraz zaproponowanie polityk, które mogą jej pomóc w wyeliminowaniu luk w podejmowanych działaniach. Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Na szczeblu krajowym istotne znaczenie ma **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030**, która jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030 jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

W 2017 roku Rada Ministrów przyjęła także **Strategię na rzecz odpowiedzialnego rozwoju na rok 2020 (z perspektywą do 2030r.)**, została ona przyjęta 16 lutego 2016 r. przez Radę Ministrów. Dokument przedstawia wyzwania, jakie stoją przed polską gospodarką tzw. pułapki rozwojowe, a także zarysowuje

przykładowe instrumenty gospodarcze, finansowe i instytucjonalne, koncentrując propozycje działań wokół pięciu filarów rozwojowych. Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Dla tych dwóch dat, wyznaczających etapy realizacji Strategii, zostały określone wartości wskaźników. Obrazują one pożądane efekty realizacji przyjętych w dokumencie celów. Dodatkowo, dla niektórych działań współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, uwzględniony został rok 2023, jako końcowa data finansowania dostępnego w ramach wieloletniej perspektywy finansowej UE dla okresu programowania 2014-2020, zgodnie z obowiązującą regułą n+3.

Istotnym z punktu widzenia lokalnej polityki społecznej jest dokument pod nazwą **„Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”**, który ulegnie aktualizacji na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030. Jest to dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowiony w celu realizacji celów związanych z przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu zawartych w średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, jak również nawiązujący do problematyki ubóstwa i wykluczenia zawartych w innych dokumentach strategicznych, np.: Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Narodowym Programie Mieszkalnictwa, Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030, Polityce Energetycznej Polski 2040.

Należy również zwrócić uwagę na **Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku**. Jego cel główny brzmi „Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego”. Będzie on realizowany poprzez cele szczegółowe: wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego,

zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku.

W obszarze polityki senioralnej na uwagę zasługuje **Polityka społeczna wobec osób starszych 2030** przyjęta Uchwałą nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. Cel polityki społecznej wobec osób starszych stanowi podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa. Obszary dotyczące ogółu osób starszych to m.in. kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie, uczestnictwo w życiu społecznym, tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, profilaktyka chorób, promocja zdrowia, zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego, tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej, a także działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze). Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnich osób starszych to w szczególności ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnich osób starszych, zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych, a także system wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnich osób starszych przez instytucje publiczne.

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi jest **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030**, przyjęta w dniu 28 stycznia 2019 r. przez Sejmik Województwa Pomorskiego, Uchwałą Nr 51/V/19 w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu opracowania SRWP 2030 roku. Strategia w perspektywie 2030 roku wyznacza trzy wzajemnie uzupełniające się i równie ważne cele strategiczne. Są nimi: trwałe bezpieczeństwo, otwartą wspólnotę regionalną oraz odporną gospodarkę.

Natomiast dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest dla powiatu **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie człuchowskim na lata 2021-2030** wraz z partnerską dla gminy Debrzno **Strategią Rozwoju Gminy Debrzno**, która określa podstawowe kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

2 Charakterystyka Gminy Debrzno

2.1 Położenie

Gmina Debrzno położona jest w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego w sercu Pojezierza Krajeńskiego zwanego Wysoczyzną Krajeńską rozciągającą się pomiędzy dolinami rzeki Brdy i Gwdy. Obejmuje obszar 224,2 km². Położona jest w powiecie człuchowskim, ok. 20 km od jego stolicy – miasta Człuchowa. Siedzibą miejsko-wiejskiej Gminy jest miasto Debrzno. Od północy gmina graniczy z gminami Czarne i Człuchów, od wschodu – z województwem kujawsko-pomorskim (gm. Kamień i Sępólno Krajeńskie), a od południa – z województwem wielkopolskim (gm. Lipka i Okonek).

Rysunek 2. Położenie Gminy Debrzno na mapie powiatu człuchowskiego i województwa pomorskiego

Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020

W skład gminy wchodzi następujące jednostki pomocnicze: 17 sołectw (Boboszewo, Buchowo, Buka, Cierzenie, Drozdowo, Główna, Grzymisław, Myśligoszcz, Nowe Gronowo, Prusinowo, Rozwory, Skowarnki, Słupia, Stare Gronowo, Strieczona, Uniechów, Uniechówek) oraz osiedle „Zielone Wzgórze” położone na terenie miasta Debrzno. Liczba miejscowości znajdujących się na terenie Gminy jest jednak znacznie większa. Łącznie jest ich bowiem aż 34.

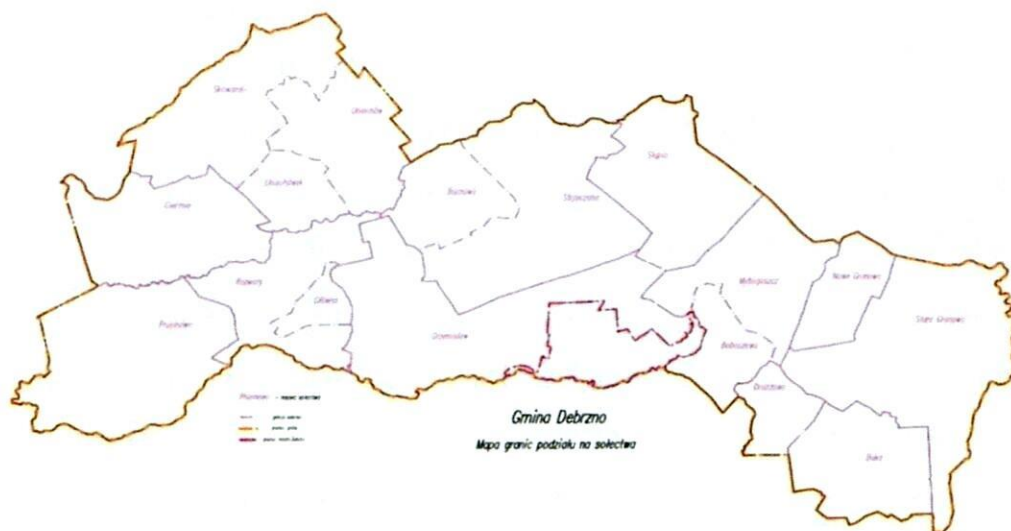
Całkowita powierzchnia Gminy stanowi 14,6% powierzchni powiatu człuchowskiego. Pod względem rozległości jest jedną z najmniejszych gmin. Mniejszą powierzchnię ma tylko gmina Koczała oraz miasto Człuchów. Jak obrazuje to poniższa tabela, różnice powierzchni poszczególnych gmin nie są jednak duże. Wyjątkiem w tym przypadku jest tylko gmina Człuchów, której powierzchnia wynosi aż 361,65 km².

Tabela 1. Powierzchnia gmin na terenie powiatu człuchowskiego

Nazwa jednostki	Powierzchnia w km ²	Udział % w powierzchni powiatu człuchowskiego
Gmina Człuchów	361,65	22,96
Gmina Rzeczenica	274,92	17,45
Gmina Przechlewo	243,88	15,48
Gmina Czarne	234,9	14,91
Gmina Debrzno	224,17	14,23
Gmina Koczała	223,39	14,18
Miasto Człuchów	12,48	0,79

Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020.

Jak wspomniano wcześniej, teren gminy został podzielony na 17 sołectw oraz obszar miasta Debrzno. Poniższy rysunek obrazuje podział gminy na sołectwa.

Rysunek 3. Podział gminy Debrzno na sołectwa

Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020.

Układ osadniczy gminy Debrzno został wykształcony historycznie i w dużej części opiera się na procesie rozwoju osadnictwa z wczesnego średniowiecza. Mimo, że część miejscowości ma późniejsze korzenie, to charakterystyczny dla terenu gminy jest promienny układ drogowy, który zbiega się w najważniejszym lokalnym ośrodku – mieście Debrzno.

2.2 Sytuacja demograficzna i zasoby mieszkaniowe

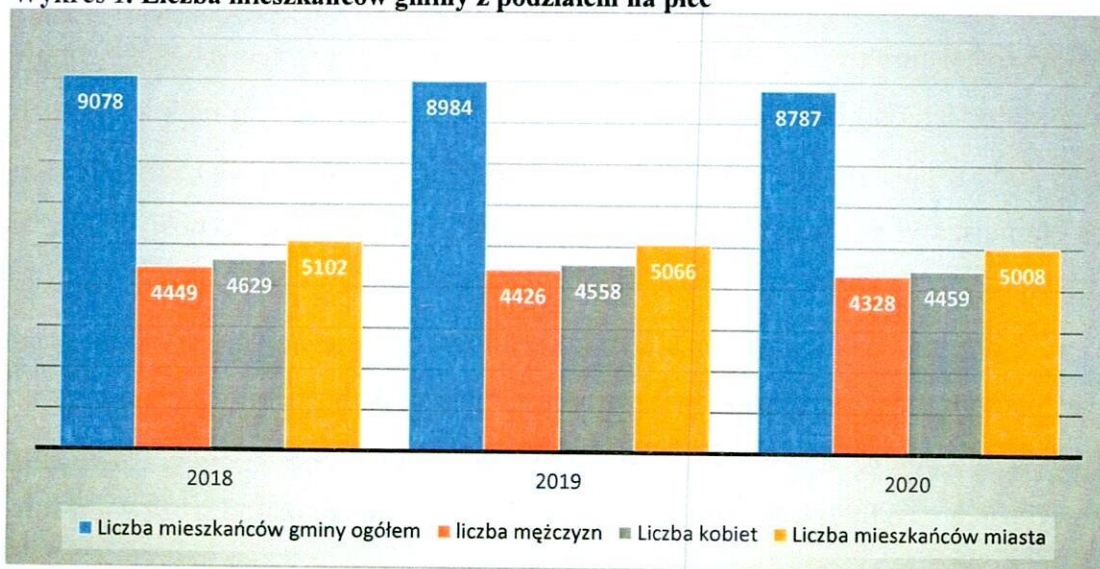
Demografia stanowi bardzo ważny element analizy strategicznej każdej gminy w Polsce. Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Zasoby, ranga oraz rola kapitału ludzkiego uwarunkowane są nie tylko liczebnością populacji czy osób zatrudnionych, lecz również poziomem wiedzy, umiejętności, kreatywnością, przedsiębiorczością, stanem zdrowia itp. Władze gmin zabiegają o nowych mieszkańców, gdyż ich obecność przyczynia się do zwiększenia dochodów budżetowych.

Aktualna struktura demograficzna, która jest rezultatem przeszłych procesów, determinuje przyszłe kształtowanie zjawisk demograficznych i społecznych. Od liczby

ludności, przekroju grup wiekowych, wskaźnika przyrostu naturalnego oraz dalszych prognoz powinny zależeć kolejne decyzje władz samorządowych, które wpłyną na kierunki podejmowanych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Liczba mieszkańców Gminy Debrzno z roku na rok maleje. W 2020 roku obszar gminy zamieszkiwało 8787 osób. Oznacza to, że liczba mieszkańców zmniejszyła się od 2018 roku o 291 osób (3%).

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy z podziałem na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl>

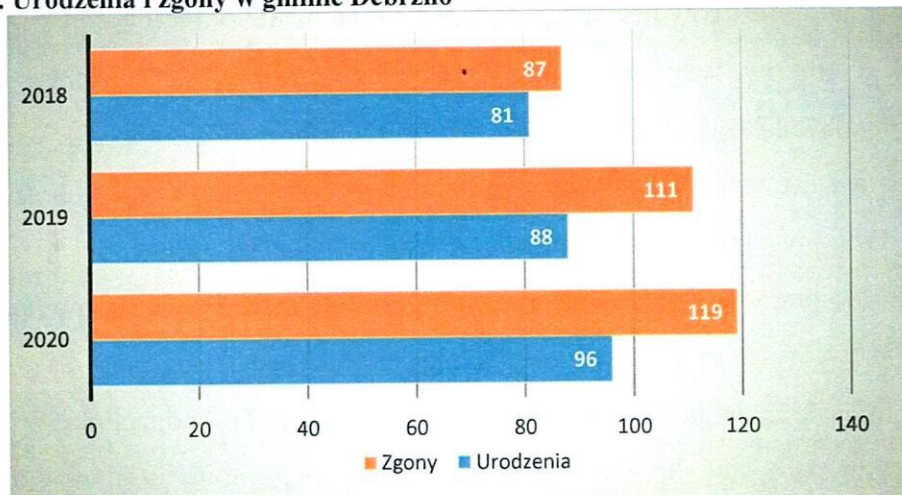
Zauważalny jest również fakt, iż spadek liczby mieszkańców dotyczy zarówno miasta, jak i terenów wiejskich. Ubywająca liczba mieszkańców miasta i gminy Debrzno jest warunkowana wieloma czynnikami niemniej jednak warto zwrócić uwagę na dwa podstawowe wskaźniki. Pierwszym z nich jest utrzymujący się ujemny przyrost naturalny. Drugim zjawiskiem znacznie oddziaływującym na liczbę ludności jest wyjazd ludzi do pracy za granicą. Kierunki migracyjne i ujemny bilans demograficzny sprawiają, że polityka rozwojowa miasta i gminy musi uwzględniać zmniejszający się odsetek mieszkańców będących w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Dane GUS z ostatnich 3 lat bardzo dobrze obrazują biegunową zmianę liczebności poszczególnych grup ludności (będącej w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym). Na terenie miasta zauważalne jest to, że systematycznie maleje liczebność grupy mieszkańców będących w wieku przedprodukcyjnym oraz

produkcyjnym, a rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to systematyczne starzenie się.

Mieszkańcy gminy Debrzno zawarli w 2020 roku 25 małżeństw, co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawartych 2,8 małżeństw. W porównaniu do całej Polski jest to wartość znacznie mniejsza, ponieważ na terenie całego kraju wartość wynosi bowiem 3,8. W stosunku do 2019 roku można zauważyć spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności w Gminie, ponieważ zawarto 4,9 małżeństw.

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Debrzno od kilku lat ujemny i wynosi -23 osoby (stan na koniec 2020 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -3,08 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość mniejsza w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -3,20. Na przestrzeni lat 2018-2020 przyrost naturalny w gminie Debrzno przyjmował wartości ujemne. Ze względu na niekorzystne czynniki demograficzne (przede wszystkim niski przyrost naturalny), w okresie obowiązywania niniejszej Strategii można spodziewać się dalszego pogłębiania tego trendu i dalszego zwiększenia obciążenia demograficznego, **co będzie wpływać negatywnie na sytuację gospodarczą w gminie oraz na sytuację materialną mieszkańców.**

Wykres 2. Urodzenia i zgony w gminie Debrzno

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wśród wszystkich mieszkańców gminy Debrzno 57% zamieszkuje na terenie miasta, natomiast 43% na terenach wiejskich. W 2020 roku obszar gminy

zamieszkiwało 8787 osób, w tym 1863 stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+, mężczyźni 65+) tj. – 21,2% ogółu społeczności lokalnej.

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2020 roku zarejestrowano 123 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 146 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznej było ujemne i wynosiło – 23 osoby. W przedmiotowym roku odnotowano 4 zameldowania z zagranicy oraz 23 wymeldowań za granicę. Na przestrzeni ostatnich lat saldo migracji wewnętrznych, jak i zewnętrznej przyjmowało wyłącznie wartości ujemne.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Debrzno w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Saldo migracji wewnętrznych	- 56	- 2	- 23
Saldo migracji zewnętrznych	- 15	-21	- 19

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych zaciągniętych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, w latach 2018-2020 liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach gminy zmniejszyła się (z 212 w 2018 r. do 202 w 2020 r.). Natomiast wydzielona spośród nich liczba mieszkań socjalnych od roku 2018 zwiększyła się o 9 mieszkań.

W latach 2018-2020 w gminie złożono odpowiednio: 39, 21 i 20 wniosków o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy, natomiast na przydział mieszkania socjalnego oczekiwało 5 osób w 2018 roku, 6 osób w 2019 roku i 10 osób w 2020 roku. Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższy wykres:

Wykres 3. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe oraz dodatki energetyczne. Dodatki mieszkaniowe udzielane są w ramach zadań własnych gminy, natomiast dodatki energetyczne są zadaniem z zakresu administracji rządowej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba gospodarstw domowych – dodatek mieszkaniowy	570	537	488
Kwota świadczeń w złotych	712.119	678.039	680.953
Liczba gospodarstw domowych – dodatek energetyczny	73	74	74
Kwota świadczeń w złotych	11.253	10.218	9.278

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań OPS w Debrznie za 2020 r.

2.3 Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

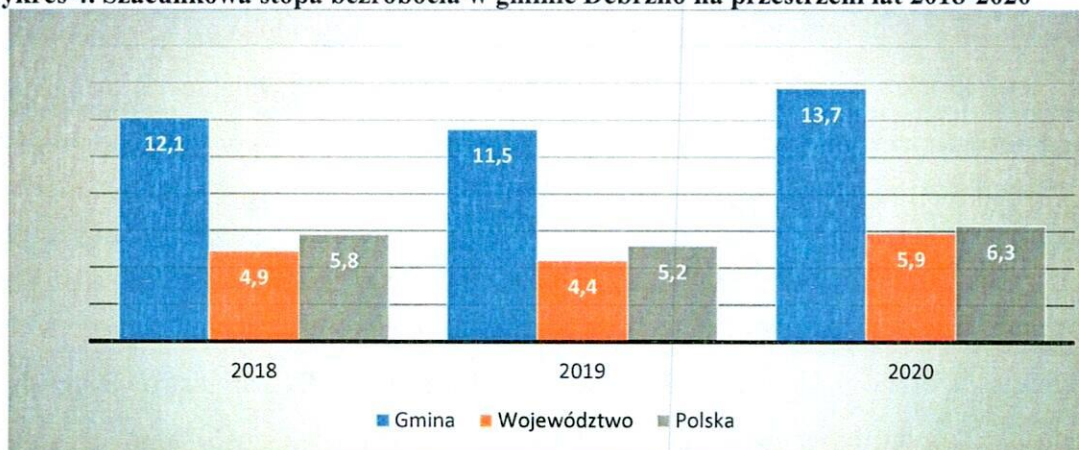
Bezrobocie to zjawisko społeczno-ekonomiczne, które polega na pozostawianiu bez pracy pewnej części ludności w wieku produkcyjnym gotowej do jej podjęcia na typowych warunkach istniejących w gospodarce. Brak zatrudnienia dotyka szerokie kręgi społeczne i występuje na terenie całego kraju, w znacznym stopniu na terenach wiejskich, gdzie ilość miejsc pracy jest mocno ograniczona. Przyczyn bezrobocia może być wiele, w szczególności można zauważyć zbyt małą liczbę miejsc pracy, niedostateczne wykształcenie mieszkańców lub niedostosowanie wykształcenia

do lokalnego rynku pracy. Niski poziom wykształcenia nie tylko sprzyja trudnościom w znalezieniu pracy, ale poprzez negatywny wpływ na produktywność pracownika również na niskie zarobki.

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Debrzno w 2020 roku wynosiła 13,7%, a więc była znacznie wyższa od stopy bezrobocia rejestrowanego w województwie pomorskim (5,9%) i wyższa niż w całej Polsce (6,3%). Od 2018 roku stopa bezrobocia w Gminie ulega różnym wahaniom, podobnie jak miało to miejsce w województwie i na terenie całego kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 4. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Debrzno na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok, w gminie Debrzno na 1000 mieszkańców pracowało 94 osoby¹. Wszystkich pracujących w 2020 roku było 823 osób. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć można zauważyć, że odsetek pracujących kobiet był większy od odsetka mężczyzn o 9 pp. Kobiety

¹ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

stanowiły bowiem 54,4% wszystkich pracujących (448 osób), natomiast mężczyźni 45,6% (375 osób). Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w gminie Debrzno o wiele mniejsza niż w całym powiecie człuchowskim. W ciągu ostatnich trzech lat ulegała systematycznym zmianom.

Tabela 4. Liczba osób pracujących w gminie Debrzno na przestrzeni w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Pracujący ogółem	831	835	823
Kobiety	452	477	448
Mężczyźni	379	358	375

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę zwiększania kompetencji i kwalifikacji osób bezrobotnych, tak aby skuteczniej i trafniej odpowiadały na zapotrzebowanie regionalnego rynku pracy. Bardzo ważne jest wsparcie ludzi młodych, umożliwienie im podjęcia pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego, a także osób starszych, którym należy zapewnić dostęp do szkoleń pozwalających na zmianę i podniesienie kwalifikacji zawodowych, również przy wykorzystaniu środków z Europejskiego Funduszu Społecznego, czy Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Debrzno na koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 752 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 535. W tymże roku zarejestrowano 61 nowych podmiotów, a 43 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Debrzno ulegała systematycznemu wzrostowi. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Debrzno najwięcej (34) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (731) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

2.4 Edukacja i wychowanie

W Polsce wypracowany podział kompetencji w sferze zarządzania państwa, nakłada na samorzady lokalne zadania związane z prowadzeniem edukacji na poziomie przedszkolnym oraz podstawowym. Do obowiązków każdej gminy w tym zakresie należy m.in.:

- zapewnienie właściwych warunków działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej placówek oświatowych;
- prowadzenie remontów i działań inwestycyjnych;
- wyposażenie placówek w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji programów nauczania i innych celów strategicznych.

Najistotniejszym źródłem finansowania wydatków publicznych na oświatę i wychowanie w Polsce jest część oświatowa subwencji ogólnej. Z założeń Rozporządzenia Ministra Oświaty wynika, iż subwencja ogólna dla samorządów gminnych powinna zaspokajać wydatki na prowadzenie oświaty, w szczególności na bieżącą działalność szkół podstawowych, nie uwzględniając:

- dowozu uczniów,
- przedszkoli,
- stołówek,
- świetlic.

Baza szkolna w gminie Debrzno składa się z czterech szkół podstawowych wraz z oddziałami przedszkolnymi, przedszkola oraz żłobka. Szkoły wyposażone są w nowoczesne pracownie komputerowe, przedmiotowe, biblioteki i świetlice. Dowóz uczniów do szkół jest dobrze zorganizowany. W skład bazy szkolnej wchodzi:

- Szkoła Podstawowa w Debrznie wraz z oddziałami przedszkolnymi,
- Szkoła Podstawowa w Starym Gronowie wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Szkoła Podstawowa w Myśligoszczy wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Szkoła Podstawowa w Uniechowie wraz z oddziałem przedszkolnym,
- Przedszkole Miejskie w Debrznie,

- Żłobek Gminny w Debrznie.

Funkcjonujące placówki oświatowe (działają tylko placówki publiczne) zabezpieczają aktualne potrzeby mieszkańców gminy w zakresie kształcenia, wychowania i opieki. W szkołach funkcjonują oddziały przedszkolne i klasy I-VIII. Liczba dzieci w poszczególnych placówkach oświatowych kształtuje się następująco:

Tabela 5. Liczba uczniów i oddziałów w placówkach oświatowych w gminie Debrzno

Wyszczególnienie		3-5 latki	„0”	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Ogółem
Przedszkole	l. oddz.	3	2									5
	l. dzieci	102	19									121
SP Debrzno	l. oddz.	0	2	3	2	3	2	2	4	3	3	24
	l. dzieci	0	46	61	56	46	64	36	84	76	64	533
SP Stare Gronowo	l. oddz.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
	l. dzieci	20	9	9	8	14	14	9	14	12	18	127
SP Uniechów	l. oddz.	0,5	0,5	1	1	1	1	1	1	1	1	9
	l. dzieci	8	5	4	5	4	4	5	8	12	5	60
SP Myśligoszcz	l. oddz.	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
	l. dzieci	0	12	8	14	9	0	10	10	14	11	88
Razem szkoły i p-le	l. oddz.	4,5	6,5	6	5	6	6	7	7	6	6	57
	l. dzieci	130	91	82	83	73	82	60	116	114	98	929

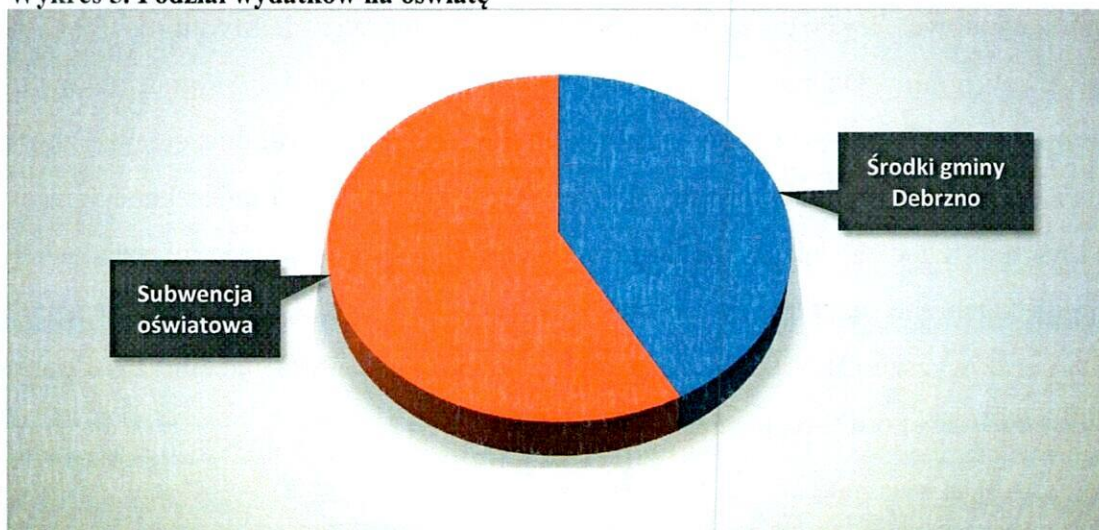
Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020

Na terenie Gminy funkcjonuje również Żłobek Gminny, który dysponuje 63 miejscami dla dzieci do lat 3. W roku 2020 zrealizowano w nim szereg różnorodnych aktywności ukierunkowanych na stymulowanie wszechstronnego rozwoju małego dziecka. Realizując cotygodniowe aktywności, opiekunki kierują się indywidualnym podejściem do każdego dziecka. Żłobek realizuje zabawy wielozmysłowe, stymulujące układ nerwowy, rozwijając wyobraźnię plastyczną, małą motorykę oraz zabawy przy muzyce i tańcu wspierający rozwój ruchowy. Dzieci uczęszczające do Żłobka w Debrznie mają również stały dostęp do książek, bajek, zabaw paluszkowych, co pozwala im rozwijać kompetencje językowe i komunikacyjne.

Wydatki Gminy w 2020 r. w dziale Oświata i Wychowanie wyniosły łącznie 11 874 908,22 zł. Oznacza to, że wydatki są większe niż w roku 2019. Wzrost wyniósł

1 353 815,20 zł. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej dla gminy w 2020 roku wyniosła 6 889 665,00 zł, co stanowi 58% łącznych wydatków na zadania oświatowe. Skala wydatków Gminy na zadania oświatowe jest o 42% wyższa od subwencji oświatowej. Tym samym utrzymanie placówek oświatowych obciążają budżet Gminy o dodatkowe 4 985 243,22 zł. Przyjmując, że w roku szkolnym 2020 do placówek przedszkoli i szkół uczęszczało 929 dzieci, to roczny koszt przypadający na jednego ucznia wyniósł 12 782,46 zł².

Wykres 5. Podział wydatków na oświatę

Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020

Zatrudnienie nauczycieli (pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych) w przeliczeniu na pełne etaty, w szkołach i w przedszkolu w 2020 r. przedstawia poniższa tabela:

Tabela 6. Liczba etatów nauczycielskich w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021

L.p.	Nazwa szkoły/przedszkole	Liczba etatów- rok szkolny 2019/2020	Liczba etatów- rok szkolny 2020/2021	Średnia liczba etatów w 2020r.
1	Szkoła Podstawowa w Debrznie	51,49	50,44	50,96
2	Szkoła Podstawowa w Starym Gronowie	12,74	11,75	12,24
3	Szkoła Podstawowa w Myśligoszczy	16,35	12,67	14,51

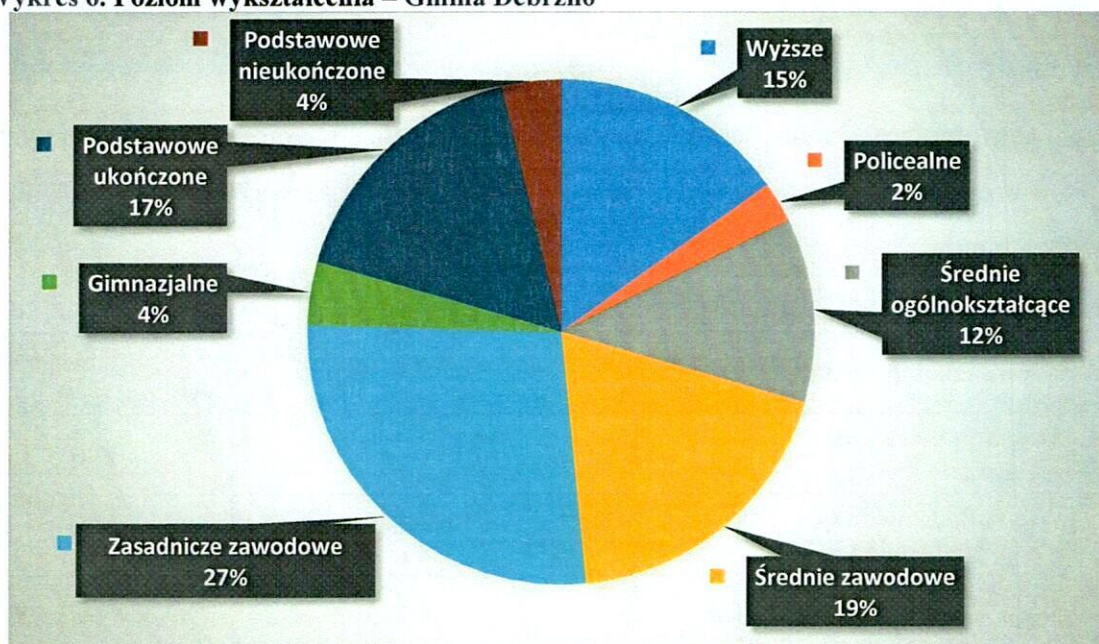
² Raport o stanie Gminy Debrzno 2020.

4	Szkoła Podstawowa w Uniechowie	12,66	14,95	13,80
5	Przedszkole Miejskie w Debrznie	11,42	10,11	10,76

Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020.

Warto wspomnieć, że 2 186 mieszkańców gminy Debrzno jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata, w tym 1 072 kobiet oraz 1 114 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2020 roku 15,1% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,6% wykształcenie policealne, 11,8% średnie ogólnokształcące, a 18,9% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 27,1% mieszkańców gminy Debrzno, gimnazjalnym 4,0%, natomiast 16,7% podstawowym ukończonym. 3,8% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa pomorskiego mieszkańcy gminy Debrzno mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Debrzno największy odsetek ma wykształcenie zasadnicze zawodowe (20,3%) oraz wyższe (18,9%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (34,5%) oraz średnie zawodowe (19,4%).

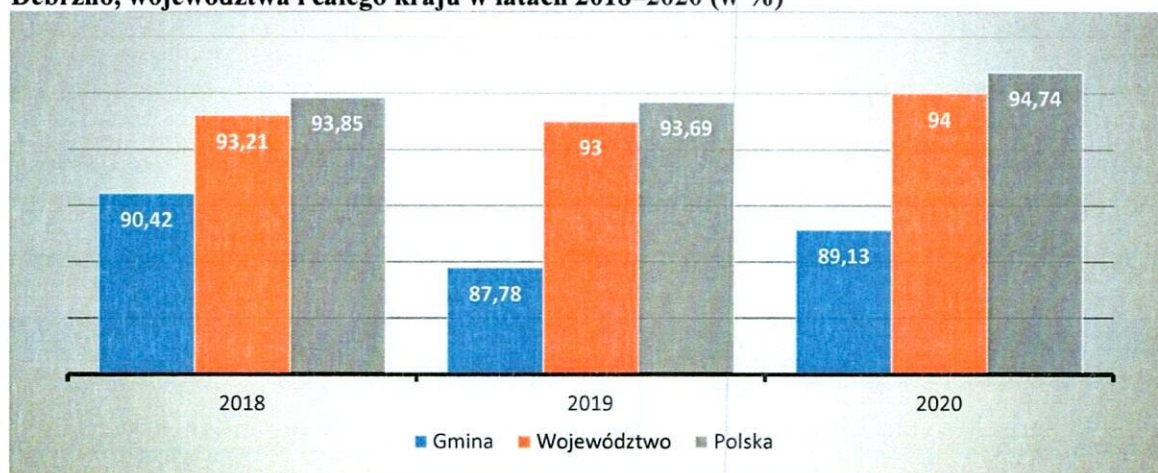
Wykres 6. Poziom wykształcenia – Gmina Debrzno

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Debrzno#edukacja-i-szkolnictwo

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2020 roku kształtował się on na poziomie 89,13%, co oznacza, że w stosunku do roku 2018 uległ zmniejszeniu. W porównaniu do współczynnika skolaryzacji w województwie pomorskim i całej Polsce kształtuje się on na znacznie niższym poziomie.

Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Debrzno, województwa i całego kraju w latach 2018–2020 (w %)

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Debrzno#edukacja-i-szkolnictwo

2.5 Kultura, sport i rekreacja

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w gminie Debrzno jest Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Debrznie. Podstawowym celem działalności CKSiT jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy Debrzno poprzez przygotowanie do aktywnego uczestnictwa i współtworzenia wspólnych dóbr kultury. Wyznaczony cel jest realizowany poprzez:

- edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę;
- organizowanie imprez kulturalnych i artystycznych;
- zapewnienie szerokiego uczestnictwa dzieci i młodzieży w kulturze i jej współtworzeniu;
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;

- rozpoznawanie, rozbudowanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych;
- udostępnianie zbiorów czytelnikom na miejscu i wypożyczanie do domu;
- prowadzenie służby informacyjno-bibliograficznej oraz popularyzacji książki i czytelnictwa.

Ponadto celem CKSiT na terenie Debrzna jest tworzenie odpowiednich warunków materialno-technicznych dla działalności turystycznej, rekreacyjnej i sportowej.

Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Debrznie w ciągu roku jest organizatorem wielu wydarzeń kulturalnych w gminie, koncertów, imprez plenerowych, odbywających się zarówno cyklicznie, jak i okolicznościowo. Podejmując codzienne działania współpracuje z placówkami oświatowymi, sołectwami, instytucjami kościelnymi oraz z organizacjami działającymi na terenie gminy, służy również pomocą innym placówkom przy organizacji wydarzeń kulturalnych, jubileuszowych i okolicznościowych. Mieszkańcy gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez CKSiT w różnych zajęciach, takich jak: lekcje taneczne, wokalne, instrumentalne i śpiewu oraz zajęcia plastyczne.

Odnotować należy, że Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Debrznie jest administratorem piętnastu świetlic funkcjonujących w godzinach popołudniowych z przeznaczeniem na bezpieczne spędzanie czasu wolnego. Uczestnicy zajęć świetlicowych mają do dyspozycji place zabaw, stoły do tenisa, gry planszowe, mogą uczestniczyć również w zajęciach plastycznych. W 2020 roku dzięki współpracy świetlic z mieszkańcami i sołectwami zorganizowano m.in. imprezy choinkowe i bale karnawałowe dla dzieci, pikniki sportowe, imprezy andrzejkowe, potańcówki, spotkania z Mikołajem.

Upowszechnianie wiedzy i kultury w Gminie należy do zadań Biblioteki w Debrznie. Na terenie miasta i gminy Debrzno w roku 2020 funkcjonowały 3 biblioteki i filie publiczne posiadające księgozbiór liczący 29 659 wolumenów.

Misją biblioteki jest budowanie wizerunku biblioteki otwartej, zapewniającej dostęp do różnorodnych zbiorów bibliotecznych oraz podejmowanie działań dla wszystkich grup czytelniczych mających na celu zwiększenie obecności książki w życiu społecznym mieszkańców gminy. Ponadto zadania realizowane w bibliotece służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy. Do zadań placówki należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz. Debrzeńska biblioteka w 2020 roku liczyła 1148 czytelników. Bardzo liczną grupę stanowiły osoby dorosłe, a przede wszystkim seniorzy.

Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Debrznie w 2020 roku było organizatorem 27 wydarzeń i imprez kulturalno - rozrywkowych w tym m.in. 28 finał WOŚP, ferii zimowych, spektaklu na Dzień Kobiet, Międzynarodowego dnia teatru, Gminnego dnia Dziecka, Święta Dzika, Wiedźmobrań, Dożynek gminnych, Miejskiej Wigilii oraz kilku inicjatyw kulturalnych (środki pozyskiwane z zewnątrz).

Rok 2020 był wyjątkowy trudny dla funkcjonującego kina przy CKSiT, które przez około 6 miesięcy musiało pozostać zamknięte z powodu lockdownu. W pozostałych miesiącach działał w zakresie obsługi 50% widowni. Kino odwiedziło łącznie 1164 widzów, w tym 245 w seansach na życzenie. Zagrano 109 seansów, w tym 16 na życzenie. W 2020 roku w Kinie za Rogiem gościły następujące wydarzenia:

- Walentynki w kinie;
- Wakacyjne i feryjne Poranki w Kinie;
- Nocne Maratony Filmowe;
- Pierwsze Letnie Kino Samochodowe;
- Dyskusyjny Klub Filmowy.

Organizacją wydarzeń sportowych oraz obsługą ruchu turystycznego na terenie gminy Debrzno w 2020 roku zajmowało się kilka podmiotów, do których zaliczyć należy:

- Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Debrznie,

- Stowarzyszenie Miejski Klub Sportowy w Debrznie,
- Salezjańska Organizacja Sportowa „SALOS”,
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Gminy Debrzno,
- Stowarzyszenie „Dolina Debrzynki”,
- Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno”.

Tabela 7. Cykliczne wydarzenia rekreacyjno - sportowe na terenie gminy Debrzno

Lp.	Wydarzenie	Termin
1	Akcja charytatywna „Debrzno Pomaga Potrzebującym”. XX Mistrzostwa Zakładów Pracy (i Przyjaciół) Debrzno w halowej piłce nożnej, turniej tenisa stołowego amatorów oraz towarzyski turniej halowej piłki nożnej dzieci (rocznik 2011 i młodsi) (hala Szkoły Podstawowej)	Luty - marzec
2	Dni Młodości	Czerwiec
3	Turniej tenisa stołowego amatorów „Pingpongowo na Żuczku” (ośrodek nad jeziorem Żuczek)	Lipiec
4	Cykl turniejów siatkówki plażowej (ośrodek nad jeziorem Żuczek).	Lipiec- sierpień
5	Nocny Turniej Piłki Nożnej amatorów (boisko Orlik przy Stadionie Miejskim).	Lipiec
6	Turniej piłki nożnej seniorów o „Puchar Lata (Stadion Miejski).	Lipiec
7	Turniej Piłki Siatkowej dla młodzieży do lat 18.	Lipiec
8	Turniej piłki nożnej dzieci i młodzieży „dzikich” drużyn „Wakacje” (boisko Orlik przy Stadionie Miejskim).	Sierpień
9	Piknik nad jeziorem Żuczek.	Sierpień
10	Turniej Koszykówki dla młodzieży do lat 18.	Sierpień
11	Piknik Rodzinny Akademii Piłkarskiej MKS Debrzno (Stadion Miejski).	Wrzesień
12	Wyścig Kolarski MTB ”Dziki Szaleństwo Ziemi Debrzeńskiej” (trasa wokół jeziora Żuczek)	Październik
13	Bieg Dolina Debrzynki	Październik
14	Bożonarodzeniowy turniej tenisa stołowego amatorów (hala Szkoły Podstawowej).	Grudzień
15	IX turniej piłki nożnej amatorów „Debrzno 30+” (hala Szkoły Podstawowej).	Grudzień

16	Całoroczne prowadzenie Punktu Informacji Turystycznej w obiekcie zabytkowym tj. Baszcie Miejskiej w Debrznie	Styczeń- Grudzień
----	--	----------------------

Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

Lp.	Nazwa obiektu	Adres Obiektu
1	Stadion Miejski	ul. Sportowa 1
2	Orlik Miejski	ul. Sportowa 1
3	Orlik przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym	ul. Królewska 5
4	Orlik przy szkole w Debrznie	ul. Królewska 8
5	Hala gimnastyczna w Debrznie	ul. Królewska 8
6	Hala gimnastyczna w Starym Gronowie	Stare Gronowo 2
7	Sala gimnastyczna przy MOW Debrzno	ul. Królewska 5
8	Boisko do tenisa	Ośrodek rekreacyjno - wypoczynkowy nad jeziorem Żuczek
9	Stoły do tenisa stołowego	Ośrodek rekreacyjno - wypoczynkowy nad jeziorem Żuczek

Źródło: Opracowanie własne

W tym dziale należy wspomnieć również o Ośrodku „Żuczek”, który od kilku lat rozpoczyna sezon od majowego weekendu, a kończy w miesiącu wrześniu. W czasie trwania sezonu letniego w miesiącach lipiec - sierpień nad bezpieczeństwem kąpiących się osób czuwają wykwalifikowani ratownicy. Rok 2020 był dla ośrodka rokiem wyjątkowym i trudnym, trwająca epidemia i obostrzenia wymusiły wprowadzenie specjalnych wymogów sanitarnych. Ograniczenia związane z wyjazdami zagranicznymi oraz obłożeniem obiektów hotelowych sprawiły, że zainteresowanie małymi ośrodkami turystycznymi było bardzo duże. Pomimo, iż sezon był wyjątkowo krótki, nie odnotowano spadku ilości turystów. Poniżej zamieszczono podsumowanie sezonu turystycznego 2020.

Tabela 9. Wynajem usług Rekreacyjno – Wypoczynkowym nad Jeziorem Żuczek w 2020 roku

L.p.	Usługa	Ilość wynajmów	Ilość osób
1	Balia	26	208
2	Sauna	10	60
3	Rowerki wodne	267	801
4	Kajaki	108	162
5	Namioty	-	1834
6	Domki letniskowe	-	238
7	Campery i przyczepy campingowe	-	830

Źródło: Raport o stanie Gminy Debrzno 2020

2.6 Ochrona zdrowia

Zasadniczym elementem opieki zdrowotnej w Polsce są obecnie lekarze pierwszego kontaktu, realizujący podstawową opieką zdrowotną (POZ). Zawiera się w niej leczenie oraz profilaktyka chorób, rehabilitacja, orzekanie o stanie zdrowia, a także zapewnienie pacjentom opieki pielęgniarki środowiskowej oraz położnej. POZ może działać jako niepubliczny zakład opieki zdrowotnej (NZOZ) – firma prywatna; samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej (SPZOZ) – jednostka państwowa lub podległa jednostkom samorządu terytorialnego albo jako indywidualna lub grupowa praktyka lekarska. Ponadto, w krajowym systemie opieki zdrowotnej przewiduje się szereg innych rodzajów świadczeń, np. ambulatoryjną opiekę specjalistyczną, leczenie szpitalne oraz ratownictwo medyczne.

Ochroną zdrowia mieszkańców Gminy Debrzno w 2020 roku zajmował się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALMUS” (lekarz rodzinny, pediatra, fizjoterapia). W ramach POZ w 2020 roku mieszkańcom gminy udzielonych zostało 29 792 porad lekarskich – o 4471 (13%) mniej niż w 2019 roku (34 263) oraz o 3227 mniej niż w roku 2018, tj. 10% (33 019).

Mieszkańcy gminy mogli również korzystać ze świadczeń medycznych dostępnych na terenie Człuchowa. Ważną instytucją, której misją jest zapewnienie

mieszkańcom opieki zdrowotnej w zakresie hospitalizacji osób potrzebujących całodobowych lub całodziennych świadczeń medycznych, ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz pomocy doraźnej dla wszystkich potrzebujących, jest Szpital Powiatowy im. Jana Parnasa w Człuchowie. Szpital jest jednostką organizacyjną powiatu człuchowskiego, działa jako samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, wykonując świadczenia zdrowotne w zakresie m.in. hospitalizacji osób potrzebujących całodobowych lub całodziennych świadczeń specjalistycznych; pomocy doraźnej w zakresie wypadku i urazu, nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia z zagrożeniem życia; ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej; rehabilitacji; diagnostyki; opieki paliatywno-hospicyjnej oraz podstawowej opieki zdrowotnej i transportu sanitarnego.

2.7 Bezpieczeństwo publiczne

Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w ogólnoprzyjęte normy postępowania³.

Główne zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa mieszkańców oraz utrzymania porządku publicznego realizuje Komisariat Policji w Debrznie, jako jednostka podległa Komendzie Miejskiej Policji w Człuchowie. Ponadto na terenie gminy Debrzno w roku 2020 funkcjonowały 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, do których zadań należała ochrona przeciwpożarowa (Debrzno, Stare Gronowo, Strieczona i Słupia). W roku 2020 do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego włączone były 2 jednostki, tj. OSP w Debrznie oraz w Starym Gronowie. Jednostki te w razie konieczności mogą być dysponowane na teren całego powiatu, a OSP Debrzno na teren województwa i kraju (w ramach Wojewódzkiego Odwołu Operacyjnego). Do bezpośredniego udziału w akcjach przygotowanych w omawianym

³ encyklopedia.pwn.pl/haslo/3876790/bezpieczenstwo-publiczne.html

roku było 143 członków OSP (w tym 113 mężczyzn oraz 30 kobiet), natomiast wszystkich wyjazdów ratowniczych na terenie miasta i gminy odnotowano 154. W stosunku do roku 2019 liczba zwiększyła się o 37 interwencji (117).

Tabela 10. Działania ratownicze w których brała udział OSP w roku 2020

	Debrzno	Słupia	Strieczona	Stare Gronowo
Ogółem	109	5	3	37
Požary	25	0	0	3
Miejscowe zagrożenia	62	3	0	15
Alarmy fałszywe	1	0	0	1
Wyjazdy gospodarcze	21	2	3	18

Źródło: Opracowanie własne

W 2020 roku w gminie Debrzno stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 115 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 13,30 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Debrzno wyniósł 76,50% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa pomorskiego oraz porównywalny do wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Debrzno najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 8,31 (wykrywalność 72%) oraz przeciwko mieniu - 5,79 (wykrywalność 46%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,00 (100%), o charakterze gospodarczym - 2,16 (38%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,14 (100%).

Tabela 11. Przestępstwa odnotowane na terenie gminy

	2020
Ogółem	115
Kryminalne	74
Przeciwko mieniu	44
Drogowe	17

Gospodarcze	13
Przeciwno życiu i zdrowiu	3

Źródło: Opracowanie własne

Biorąc pod uwagę ostatnie lata można zauważyć, iż ogólna liczba odnotowanych przestępstw na terenie gminy Debrzno roku stale rośnie. W 2020 roku stwierdzono najwięcej przestępstw o charakterze kryminalnym.

2.8 Działalność podmiotów ekonomii społecznej

Podmioty ekonomii społeczne to **podmioty reintegracyjne** – służące reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj.: Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ), Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ), Centra Integracji Społecznej (CIS), Kluby Integracji Społecznej (KIS); **podmioty działające w sferze pożytku publicznego**, które prowadzą działalność ekonomiczną, zatrudniają pracowników, choć ich działanie nie jest oparte na zysku ekonomicznym. To **organizacje pozarządowe** (*stowarzyszenia, fundacje*), **spółdzielnie socjalne, spółki non profit oraz osoby kościelne**, które powstają z „misji”. Ich działanie nie jest oparte o zysk ekonomiczny i przede wszystkim przeznaczony jest on na działania statutowe tych podmiotów. Ważne jest to, że takie podmioty są mocno osadzone lokalnie i właściwie można powiedzieć, że stanowią oddolną inicjatywę mieszkańców danego środowiska lokalnego. Są one przejawem społeczeństwa obywatelskiego. Jest to jedna z form jego aktywności na rzecz rozwoju lokalnych strategii. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Podmioty ekonomii społecznej nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku⁴. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej⁵. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem⁶. Podmioty ekonomii społecznej docelowo zabezpieczają rynek w postaci profesjonalnego dostarczania usług społecznych, m.in.: usługi opiekuńcze dla osób niesamodzielnych, z niepełnosprawnościami itp., aktywizacja grup senioralnych, włączanie środowiska do konsultacji społecznych, budowanie poczucia odpowiedzialności i ważności jako obywatela.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

Na obszarze gminy Debrzno w 2020 roku funkcjonowały organizacje pozarządowe, które aktywnie angażowały się na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowiły ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należały do nich między innymi:

- Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno”;
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemi Człuchowskiej;

⁴ <https://poradnik.ngo.pl>

⁵ J. Oniszcuk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

⁶ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Stowarzyszenie Miejski Klub Sportowy Debrzno;
- Stowarzyszenie „Dolina Debrzynki”;
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Gminy Debrzno;
- Stowarzyszenie KGW „Gronowianki”;
- Stowarzyszenie KGW „Słupianie”;
- Stowarzyszenie KGW „Strieczowianie”;
- Stowarzyszenie Lokalnej Salezjańskiej Organizacji Sportowej „SALOS”;
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Strieczona „Strieczoniacy”;
- Fundacja Lesinscy;
- Koło LOK Debrzno.
- Stowarzyszenie Dolinka Debrzynki.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego określone zostały w Rocznym Programie współpracy Gminy Debrzno z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2020 rok zatwierdzono uchwałą nr 67.XVII.2019 Rady Miejskiej w Debrznie z dnia 25 października 2019 roku. Uchwalenie Programu z organizacjami na rok 2020 miało przede wszystkim na celu uregulowanie współpracy organizacji pozarządowych z Gminą Debrzno w zakresie realizacji zadań publicznych, określeniu priorytetów zadań publicznych powierzanych do realizacji organizacjom pozarządowym oraz określeniu zasad, przedmiotu i form współpracy. Jak sugeruje sama nazwa programu, jest on co roku konsultowany i podlega aktualizacji względem zapotrzebowania środowiska i możliwości prawnych w kolejnych latach.

Współpraca Gminy Debrzno z organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności. Współpraca z organizacjami jest priorytetem w realizacji zadań publicznych.

Na wsparcie realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. w budżecie Gminy Debrzno na rok 2020 przeznaczono kwotę w wysokości: 60.000.00 zł, ogłaszając jeden konkurs ofert na realizację zadań publicznych. Konkurs dotyczył realizacji zadań z zakresu:

- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- wspierania działalności w zakresie kultury i tradycji regionu, sztuki i ochrony dóbr kultury oraz promocji gminy.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. OPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

Deinstytucjonalizacja czyli konieczność podjęcia działań w kierunku zapobiegania niepotrzebnemu czy nadmiernemu umieszczaniu i przetrzymywaniu ludzi w placówkach opieki lub separacji długoterminowej, a także proces tworzenia stosownej alternatywy w społecznościach lokalnych dla realizacji usług opieki i wsparcia terapeutycznego. To kolejny temat, który jest wyzwaniem dla Strategii Rozwoju Gminy Debrzno, w kontekście funkcjonujących w środowisku podmiotów ekonomii społecznej, mogących prowadzić profesjonalizowane działania w tym

obszarze. Proces deinstytucjonalizacji musi skupiać się na rozwoju usług świadczonych w środowisku zamieszkania osób wymagających wsparcia, tj. w środowisku lokalnym, co ma doprowadzić do sytuacji, w której całodobowa opieka instytucjonalna nie będzie w ogóle potrzebna. Działania w zakresie deinstytucjonalizacji powinny prowadzić do powszechnego dostępu do usług świadczonych w środowisku zamieszkania, gdyż tylko nieograniczony dostęp do szerokiego spektrum interdyscyplinarnych usług środowiskowych może wpłynąć na zmniejszenie popytu na usługi stacjonarnej opieki długoterminowej.

Proces deinstytucjonalizacji usług społecznych powinien prowadzić w kierunkach:

- rozwoju lokalnych, powszechnych i zindywidualizowanych usług, w tym usług o charakterze zapobiegającym, które mogą ograniczyć konieczność opieki instytucjonalnej,
- usamodzielnienia mieszkańców DPS, którzy są w stanie funkcjonować poza instytucją,
- skoordynowania wszystkich rodzajów usług społecznych ze zdrowotnymi,
- zabezpieczenia usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatniego i najmniej pożądanego elementu systemu wsparcia.

Konieczne jest więc poznanie potencjału organizacji pozarządowych, które mogłyby wesprzeć proces, o którym mowa. Dlatego należy jak najszybciej przeprowadzić ich audyt.

2.9 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Organizują ją zarówno organy administracji rządowej jak i samorządowej,

współpracując z organizacji społecznymi, Kościołem, związkami wyznaniowymi oraz innymi osobami fizycznymi i prawnymi.

Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej w gminie Debrzno jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie, który realizuje zadania określone nie tylko w ustawie o pomocy społecznej, ale również wynikające z innych aktów prawnych tj.: ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci itp. Przy realizacji niektórych zadań kadra Ośrodka współpracuje między innymi z Wydziałem Polityki Społecznej Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku, Powiatowym Urzędem Pracy w Człuchowie, Sądem Rejonowym w Człuchowie, Policją, placówkami szkolnymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, kuratorami, placówkami służby zdrowia, komornikami oraz organizacjami pozarządowymi.

Każda osoba oraz rodzina nie będąca w stanie samodzielnie rozwiązać swoich problemów ma prawo zwrócić się z prośbą o pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej. Prawo do wsparcia udzielanego przez Ośrodek mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Ośrodek Pomocy Społecznej może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- pracę socjalną - udzielana jest osobom/ rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej,

- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny,
- schronienie - udziela się pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni. Możliwa jest forma pomocy w postaci przyznania zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłacenie pobytu w ośrodku,
- posiłek - zgodnie z ustawą Ośrodek zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat Ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

- zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. zakupu żywności. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenie losowego,
- specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie,
- zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność,

bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie,

- zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

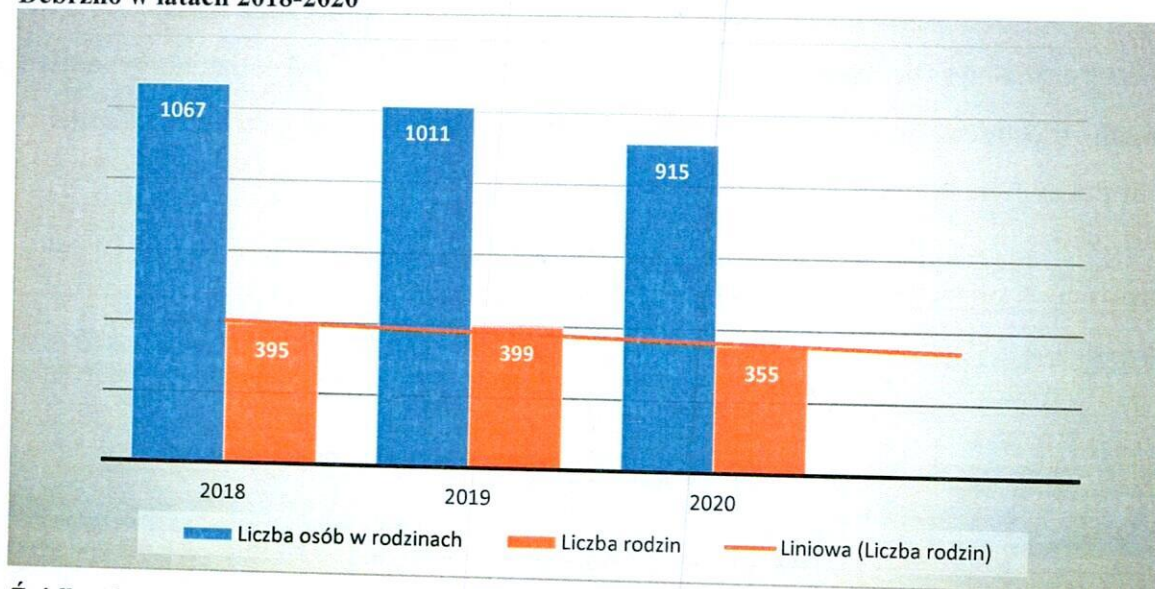
Utworzenie i utrzymywanie Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników jest zadaniem obowiązkowym gminy wynikającym z art. 17 ust 18 Ustawy o pomocy społecznej. W roku 2020 Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie, zatrudniał 20 osób, w tym 5 pracowników socjalnych do realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej. Pracownicy socjalni zatrudnieni są proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku 1 pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

W Gminie Debrzno na dzień 31 grudnia 2020 roku było zameldowanych 8787 mieszkańców. Spośród nich wsparciem systemu pomocy społecznej w formie finansowej objęto 311 rodzin, w tym 811 osób.

Analizując ilość osób objętych wsparciem systemu pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców miasta i gminy Debrzno, można stwierdzić, że pomocą objęto ok 9% ogółu ludności gminy. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Debrzno uległa systematycznemu spadkowi. Zmieniła się również struktura rodzin otrzymujących pomoc. Różnorodność ta dotyczy między innymi liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, obszarów problemowych czy struktury wiekowej klientów. W 2018 roku przeciętna rodzina korzystająca z pomocy społecznej liczyła średnio 3,0 osoby przy 2,5 w roku ostatnim. Należy przy tym zaznaczyć, że zmniejszającą się liczbą osób korzystających z pomocy

społecznej spowodowana jest wzrostem dochodów mieszkańców (w tym wzrastającej płacy minimalnej) przy zachowaniu tych samych kryteriów dochodowych przez kilka lat.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Debrzno w latach 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika ulegała stopniowemu spadkowi. W 2018 roku wyniosła 5,95%, w 2019 roku - 5,72%, natomiast w 2020 roku - 5,03%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na wykresie nr 9.

Wykres 9. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku korzystających z tego typu pomocy było 348 osób w wieku produkcyjnym, 242 w wieku przedprodukcyjnym oraz 29 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było więcej niż kobiet (liczba kobiet – 301, liczba mężczyzn – 318). Analizując dynamikę zmian dostrzec można wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, którym udzielono wsparcia.

Tabela 12. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według wypłacanych świadczeń w latach 2018-2020

Wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	321	155	265	129	242	120
produkcyjny	424	192	394	180	348	159
poprodukcyjny	36	28	34	25	29	22
ogółem	781	375	693	334	619	301

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

Podobnie jak w latach ubiegłych dominującym problemem korzystania z pomocy finansowej było ubóstwo oraz bezrobocie. Rodziny mogły korzystać z pomocy i wsparcia z powodu różnych przesłanek jednocześnie, dlatego w prezentowanej poniżej tabeli nie należy sumować ilości osób przy wyliczaniu łącznej liczby korzystających tzn. ta sama rodzina może być ujęta w tabeli jednocześnie w pozycjach ubóstwo, bezrobocie i długotrwała choroba. Rodzina lub osoba ubiegająca się o pomoc musi spełnić co najmniej dwie przesłanki, tj. dochód osoby lub rodziny nie może przekroczyć kryterium ustawowego i musi wystąpić co najmniej jedna przesłanka, o której mowa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 13. Powody udzielania świadczeń w latach 2018 - 2020 (liczba rodzin)

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Liczba rodzin		
	2018	2019	2020
Ubóstwo	238	211	186
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	7	8	12

Potrzeba ochrony macierzyństwa	18	17	8
Bezrobocie	192	149	141
Niepełnosprawność	165	148	136
Długotrwała lub ciężka choroba	123	125	110
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	57	57	54
Przemoc w rodzinie	2	3	1
Alkoholizm	3	2	1
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	2	2
Zdarzenie losowe	2	2	0
Sytuacja kryzysowa	1	1	0
RAZEM	377	298	311

Źródło: Opracowanie własne

Opisana struktura klientów Ośrodka Pomocy Społecznej odzwierciedla potrzebę utrzymania dotychczasowego poziomu nakładów ponoszonych przez Gminę na wsparcie finansowe mieszkańców, gdyż ich sytuacja ekonomiczna w najbliższym czasie nie ulegnie poprawie ze względu na ograniczone możliwości pozyskania dodatkowych dochodów własnych, pogarszającą się sytuację ekonomiczną rodzin, starzenie się społeczeństwa, niskie emerytury oraz rosnące koszty utrzymania.

Świadczenia pomocy społecznej w roku 2020 udzielane były na wniosek osób zainteresowanych, jej przedstawicieli ustawowych, innych osób oraz z urzędu. Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. Wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: w naturze, pieniężne oraz usługi. Wszystkie świadczenia udzielane są bezpłatnie, odpłatnie lub za częściową odpłatnością w zależności od kryterium dochodowego rodziny.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2018-2020 było świadczenie pieniężne za zakup posiłku lub żywności, następnie zasiłek

okresowy oraz zasiłek celowy. Pomoc finansowa ma na celu zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu.

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu”. Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego w Gminie Debrzno było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych bądź w rodzinach zastępczych oraz świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.

Warto wspomnieć, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie realizował również pomoc w formie Karty Dużej Rodziny dla rodzin wielodzietnych, posiadających co najmniej 3 dzieci bądź dla rodziców którzy w przyszłości wychowywali co najmniej 3 dzieci. Zgodnie z ustawą karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z Karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju.

Duża liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Debrzno wymaga nie tylko profesjonalizmu i dużego zaangażowania ze strony pracowników Ośrodka, ale także znacznych nakładów finansowych na realizację przewidzianych ustawą świadczeń.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie, aby mógł skutecznie udzielać wsparcia i koncentrować się przede wszystkim na osobach, które mimo osobistego zaangażowania nie są w stanie samodzielnie rozwiązywać swoich problemów, upowszechnia metodę pracy interdyscyplinarnej, nie tylko w zakresie współpracy instytucjonalnej, lecz również wewnątrz Ośrodka. Poszczególne działy oraz osoby w nich zatrudnione zobowiązane są do wspólnego wypracowywania procedur dotyczących określonych problemów, w tym również diagnozowania zasobów występujących w naszym mieście. Właściwa współpraca, wymiana doświadczeń między poszczególnymi działami, ma bezpośredni wpływ na skuteczne działania.

Gmina Debrzno w tym Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie w 2020 roku starał się łagodzić sytuację osób i rodzin poprzez wdrażanie pozamaterialnych form pomocy, w tym pracy socjalnej wobec indywidualnych osób i rodzin, pracy poprzez grupę, aktywizowania społeczności lokalnej, promowanie działalności wolontarystycznej oraz poprzez realizację projektów dofinansowanych ze środków Europejskich oraz pozyskiwaniem środków w ramach ogłaszanych konkursów ministerialnych. Ich głównym celem jest pomoc oraz zapobieganie marginalizacji osób i rodzin, poprzez ich społeczne aktywizowanie, psychiczne wzmocnienie i mobilizowanie ich do podejmowania starań w celu poprawy swojej sytuacji. Należy jednak zaznaczyć, że same tego rodzaju działania mimo, że są niezwykle ważne i potrzebne, nie rozwiążą wszystkich instytucjonalnych problemów. Osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej należy w pierwszej kolejności udzielić odpowiedniego wsparcia finansowego na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych i zapewnienie godnych warunków życia.

2.10 Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Debrzno. Należą do nich:

- Urząd Miejski w Debrznie;
- Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Placówka Wsparcia Dziennego;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Placówki oświatowe;
- Komisariat Policji w Debrznie;
- Centrum Kultury Sportu i Turystyki;
- Placówka służby zdrowia;
- Punkt Konsultacyjno – Informacyjny;
- Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Obywatelskiej;
- Biuro Porad Obywatelskich;
- Spółdzielnia Socjalna „Debrzynka”;
- Ośrodek Ekonomii Społecznej;
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

3 Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Debrzno

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie
GMINY DEBRZNO na lata 2021 - 2028**

do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT.

3.1 Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

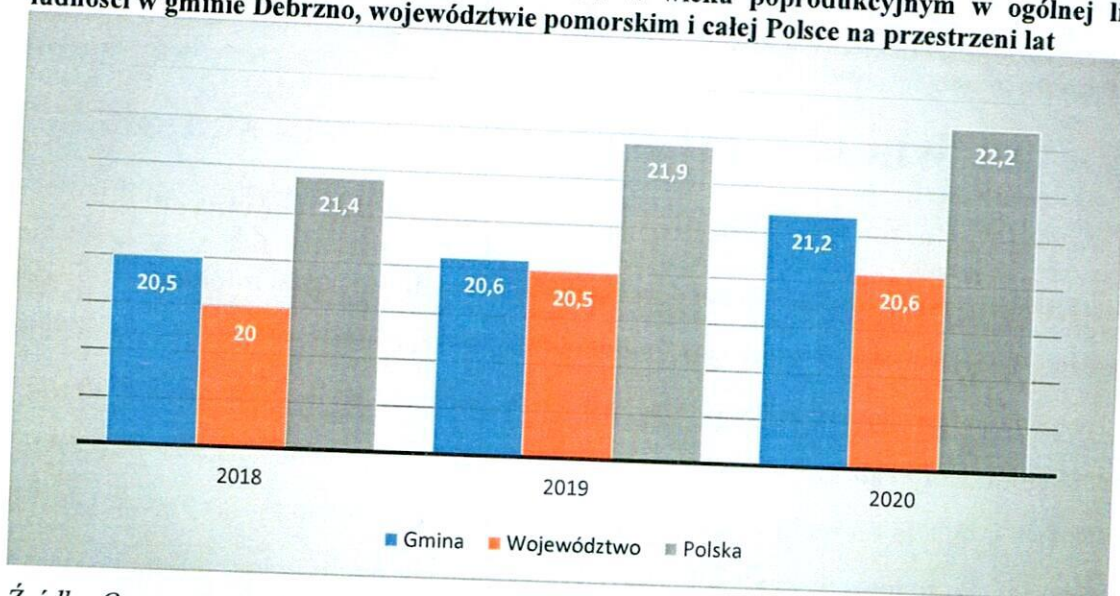
Jednym z aspektów koniecznych do uwzględnienia w ramach lokalnej polityki społecznej jest postępujące zjawisko „starzenia się” społeczeństwa. Dotyczy ono wielu państw na świecie. Według prognoz Organizacji Narodów Zjednoczonych do 2030 roku odsetek ludności Europy powyżej 65 roku życia wyniesie 23,8%. Pomimo, iż w Polsce sytuacja na razie wygląda względnie dobrze w stosunku do innych krajów europejskich, to jednak w 2050 roku nasz kraj stanie się najprawdopodobniej jednym z krajów o najwyższym współczynniku starości, sięgającym ponad 30%. Należy przy tym uwzględnić rosnący udział grupy osób najstarszych, czyli od 80 lat wzwyż, który obecnie wynosi około 4% populacji Polski, ale w perspektywie najbliższych 30 lat wzrośnie do ok. 10%⁷.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Debrzno jest wyższy względem województwa, natomiast niższy niż w całej Polsce. Na przestrzeni ostatnich trzech lat udział osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie, województwie i całej Polsce systematycznie się zwiększał. Różnica między 2018 a 2020 rokiem w gminie Debrzno

⁷ <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/starzenie-sie-spolesczenstw-problem-demograficzny-czy-wyzwanie-wspolczesnosci>

wynosi 0,7 pp., w województwie pomorskim – 0,6 pp., natomiast w Polsce – 1,2 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Debrzno, województwie pomorskim i całej Polsce na przestrzeni lat

Źródło: Opracowanie własne

Struktura ludności w gminie Debrzno według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawia się następująco:

- 16,4 % jest w wieku przedprodukcyjnym – 14 lat i mniej;
- 62,4 % mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-64;
- 21,2 % mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet, 65 lat i więcej dla mężczyzn).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Debrzno. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na względnie stałym poziomie, natomiast osób w wieku produkcyjnym spada. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w całym kraju. W Debrznie jest to 16,4% osób w wieku przedprodukcyjnym, 62,4% w wieku produkcyjnym oraz 21,2% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 14. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Wiek przedprodukcyjny	15,5	15,7	16,4
Wiek produkcyjny	64,0	63,7	62,4
Wiek poprodukcyjny	20,5	20,6	21,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Powyższe dane wskazują na to, że w perspektywie ostatnich 3 lat w strukturze mieszkańców gminy nastąpiły istotne zmiany. Obecnie jest o 1,1 punktu procentowego więcej osób w wieku emerytalnym i o 0,7 punktu mniej młodzieży do 17 roku życia. Jeśli taka tendencja i dynamika zmian będzie w najbliższych latach się utrzymywać, to za kolejne pięć lat już więcej niż jedna piąta mieszkańców gminy osiągnie wiek poprodukcyjny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian. Uwagę zwraca jednak malejący udział dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym w populacji mieszkańców gminy przy systematycznie rosnącym udziale osób starszych. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co w perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

Analiza statystyk pomocy społecznej wskazuje na to, że w Gminie Debrzno rośnie odsetek osób w poprodukcyjnym okresie życia, które korzystają ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie. W 2020 roku świadczenie otrzymało 29 osób, które stanowiły 4,6% ogółu, podczas gdy w 2018 roku było to 36 osób, tj. 4,6% świadczeniobiorców. Okazuje się, że pomimo ogólnej tendencji, polegającej na zmniejszaniu się liczby osób korzystających z pomocy społecznej, liczba osób w wieku poprodukcyjnym uległa zmniejszeniu to odsetek osób jest na tym samym poziomie.

Faktyczna sytuacja życiowa osób starszych jest mocno zróżnicowana, niemniej jednak czynniki takie jak podeszły wiek, osłabiona zdrowotność czy obniżona

sprawność organizmu, z którymi wiąże się jakiś deficyt zdolności wrodzonych lub nabytych, stanowią przyczynek do marginalizacji i izolacji społecznej. Częściowe lub całkowite ograniczenie zdolności danej osoby do samodzielnej egzystencji (w wymiarze indywidualnym i społecznym) stanowi bowiem poważną barierę w wypełnianiu podstawowych ról w środowisku rodzinnym, miejscu zamieszkania czy pracy.

Osoby starsze stanowią liczną grupę beneficjentów usług opiekuńczych, które są realizowane w zakresie podstawowych zadań gminy w celu wsparcia osób i rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby. Usługi te mogą zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest sama w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki. W 2020 roku pomoc w tej formie otrzymywało 50 osób, w 2019 roku 55 osób, natomiast w 2018 roku 50 osób. Rozpatrując dynamikę zmian w tym zakresie, widoczny jest trend wzrostowy liczby osób objętych usługami opiekuńczymi. Oznacza to, że w Gminie występuje zapotrzebowanie na tego typu pomoc. Ma to związek między innymi ze wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji Gminy, a także w wielu przypadkach brakiem wsparcia rodziny w opiece nad osobami starszymi ze względu na podejmowanie aktywności zawodowej.

Wykres 11. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku braku możliwości rozwiązywania problemów w środowisku zamieszkania, mieszkańcy kierowani są do domów pomocy społecznej, świadczących usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne, na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku lub choroby. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w domu pomocy społecznej pokrywa mieszkaniec domu w wysokości 70% swojego dochodu. Pozostałą kwotę do wysokości całkowitych kosztów utrzymania w placówce dopłaca rodzina i gmina, z której pochodzi osoba umieszczona w domu pomocy społecznej. W końcu 2020 roku w DPS przebywało 7 mieszkańców gminy, a w latach 2018-2019 było to 8 osób. Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Tabela 15. Liczba osób umieszczonych w DPS w latach 2018 - 2020

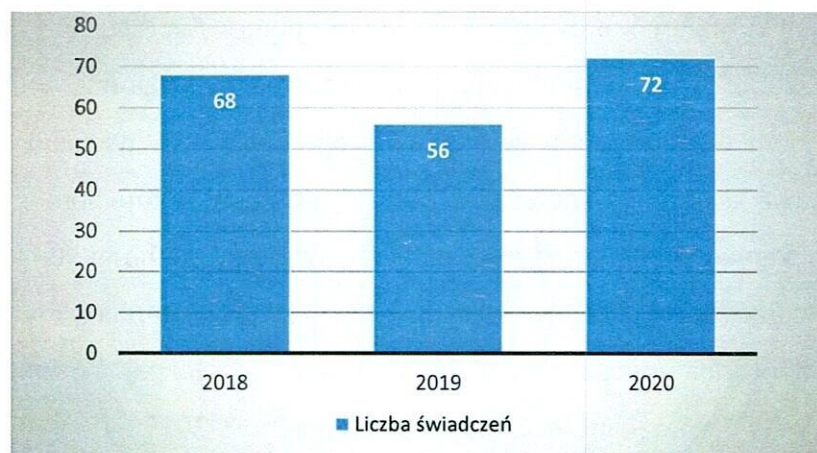
	2018	2019	2020
Liczba osób	8	8	7
Koszty utrzymania w placówce	182.732,71	224.090,28	167.853,40

Źródło: Opracowanie własne

Warto wspomnieć, że osoba, która ukończyła 75. rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak to ma miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych.

W 2020 roku zasiłek pielęgnacyjny został przyznany 72 mieszkańcom Gminy powyżej 75 roku życia. W porównaniu do lat poprzednich dostrzegalny jest wzrost przyznanych świadczeń w tym zakresie – w 2018 roku przyznano go 68 osobom, natomiast w 2019 roku 56.

Wykres 12. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018–2020

Źródło: Opracowanie własne

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności w gminie Debrzno;
- wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne;
- trudności w funkcjonowaniu osób starszych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych;
- utrzymujący się wysoki poziom osób korzystających z usług opiekuńczych;
- zagrożenia izolacją społeczną i samotnością osób starszych.

3.2 Wsparcie osób niepełnosprawnych

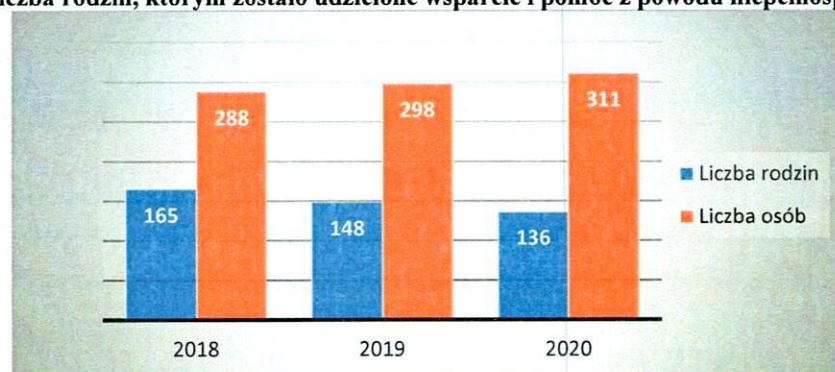
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb tworzonej Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: „osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy

zawodowej”. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 136. Z przedstawionych danych wynika, że od 2018 roku liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa spadkowi – o 18 pp. W 2020 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym zostało udzielone wsparcie i pomoc z powodu niepełnosprawności

Źródło: Opracowanie własne

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni ostatnich trzech lat. W 2020 roku przyznano 1315 świadczenia na łączną kwotę 283 296 zł, w 2019 roku liczba świadczeń wyniosła 1327 na kwotę 250 947 zł, z kolei w 2018 roku kształtowała się na poziomie 1270 świadczeń na kwotę 200 594 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń ulegała tendencji wzrostowej, jednakże w 2020 roku nieznacznie spadła. Systematycznie wzrasta również przeznaczana na ten cel kwota pieniężna.

Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	1 270	1 327	1 315
Kwota świadczeń w zł	200 594	250 947	283 296

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno za 2019 i 2020 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2020 roku ulega spadkowi. W 2018 roku przyznano 2399 świadczeń, w 2019 roku – 2333, natomiast w 2020 roku – 2127.

Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się o znacznym stopniu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	2 399	2 333	2 127
Kwota świadczeń w zł	379 081	441 814	458 962

Źródło: Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno za 2019 i 2020 rok

W 2020 roku przyznano 1845 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 roku – 1918, natomiast w 2018 roku – 1901. W ostatnich latach obserwowalny jest spadek liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie.

Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	1 901	1918	1845
Kwota świadczeń w zł	300 876	363 426	397 916

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno za 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna

dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2020 roku w ramach tego zasiłku wypłacono świadczeń, a więc o 25 mniej niż w roku 2019 oraz o 29 mniej niż w roku 2018. Na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się także kwota przyznanych świadczeń.

Tabela 19. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	548	442	321
Kwota świadczeń w zł	288 515	270 522	197 258

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno za 2019 i 2020 rok.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- utrzymująca się na stosunkowo wysokim poziomie liczba rodzin, korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne;
- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych.

3.3 Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia

w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka.⁸

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy Ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- odniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,

⁸ Miśkowicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013.

- dążeniu do reintegracji rodziny,
- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie, który służy pomocą rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W kolejnej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku zostało przyznanych łącznie 1153 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 1221 świadczenia rodzinom z dwójką dzieci, 2594 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 2315 świadczenia rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

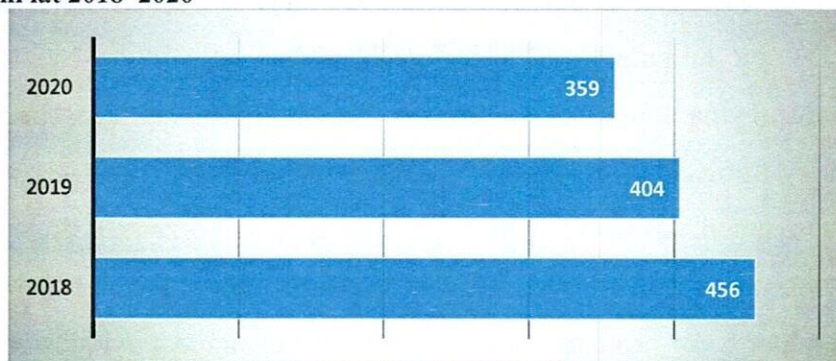
Liczba dzieci	Ogółem	Świadczenia pieniężne	Świadczenia niepieniężne
jedno dziecko	1153	291	862
dwoje dzieci	1221	142	1079
troje dzieci	2594	140	2454
czworo i więcej dzieci	2315	38	2277

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno 2020

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018–2020.

Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystało średnio 456 rodzin, czyli o 11% rodzin mniej niż w roku 2019 oraz o 22% mniej niż w roku 2018. W latach 2018-2020 dostrzegalny jest zatem spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 14. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018–2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno za 2019 i 2020 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin i świadczeń w latach 2018-2020 prezentuje poniższa tabela. W 2018 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystały średnio 728 rodzin na łączną kwotę 6 354 781 zł, w 2019 roku – 924 rodzin, a wydatkowano na to 7 421 319 zł, natomiast w 2020 roku – 928 rodzin, na co przeznaczonych zostało 9 035 126 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat nastąpił zatem spadek średniej liczby rodzin, pobierających to świadczenie.

Tabela 21. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018–2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin	728	924	928
Liczba dzieci	1216	1542	1593
Kwota świadczeń w zł	6 354 781	7 421 319	9 035 126

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno 2020

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”, Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie otrzymał do realizacji nowe zadanie. Głównym założeniem programu było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, które przysługuje w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20. roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24. roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2020 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie wypłacił świadczenie „Dobry start” dla 1091 dzieci w łącznej wysokości 327.300,00 zł.

Z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4000,00 zł. Ośrodek jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. W 2020 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie wypłacił jedno świadczenie „Za życiem”.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni ostatnich trzech lat widoczna jest tendencja spadkowa w zakresie liczby osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2018 były to 124 osoby, w 2019 roku – 115 osób, z kolei w 2020 roku – 110 osób. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na kolejnym wykresie.

Tabela 22. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób	124	115	110
Liczba rodzin	81	75	73

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – Gmina Debrzno za 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018–2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo–wychowawczych ulegała wahaniom, bowiem z 17 rodzin w 2018 i 2019 roku wzrosła do 20 w roku następnym. Większość rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo–wychowawczej stanowiły rodziny niepełne. W 2018 roku było ich 33, w 2019 roku – 27, natomiast w roku 2020 – 28 rodzin. W 2020 roku bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na piątym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Tabela 23. Wspieranie rodziny i pieczy zastępczej w roku 2017-2020 na terenie Gminy Debrzno

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin	17	20	20
Liczba dzieci	39	42	41
Koszt utrzymania w placówce	80.176,84	75.268,32	87.363,10

Źródło: Opracowanie własne

Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie realizuje zadania wynikające z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku. Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W Ośrodku zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania asystent rodziny prowadził pracę w 20 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczej oraz z rodzinami, których dzieci są czasowo umieszczone poza rodziną. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub

w miejscu wskazanym przez rodzinę. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny lub ich powrót do rodziców, jeżeli już zostały umieszczone poza rodziną. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny pozostawała na stałym poziomie, natomiast liczba rodzin objętych jego wsparciem uległa wzrostowi.

W roku 2020 w gminie Debrzno nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 87.363,10 zł. Można zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała ciągłym zmianom.

Tabela 24. **Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018–2020**

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin	17	20	20
Dofinansowanie na asystenta rodziny	17.198,00	18.257,00	-
Koszt utrzymania w placówce	80.176,84	75.268,32	87.363,10

Źródło: Opracowanie własne

W ramach wspierania rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie współpracuje na co dzień z instytucjami takimi jak: Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją, Zespołem Interdyscyplinarnym, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Sądami i kuratorami, placówkami oświaty, organizacjami pozarządowymi oraz placówkami służby zdrowia.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie Gminy zajmują się między innymi systematycznie doposażanie i rozwijane świetlice wiejskie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- wysoki wskaźnik rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich;
- wzrost liczby rodzin objętych pomocą asystenta;
- niska świadomość młodych osób w zakresie właściwego wypełniania roli rodzica;
- zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo).

3.4 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Pojęcie przemocy w rodzinie jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie przemoc w rodzinie należy rozumieć jako: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [*], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.⁹

Ponadto, przemoc w rodzinie występuje w różnych formach i przybiera różną postać. Najczęściej, kiedy mówimy o przemocy w rodzinie wyróżniamy jej dwa rodzaje jak:

⁹ <http://www.niebieskałinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/4114-przemoc-w-rodzinie-definicja-ustawowa> * Ustawa jako członka rodziny definiuje "osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą"

- przemoc czynną - kiedy to gniew, złość agresora skierowana jest wprost na ofiarę i podejmuje on przy tym działania krzywdzące fizycznie, psychicznie czy seksualnie.
- przemoc bierną - gdzie dochodzi do różnego rodzaju zaniedbań (psychicznych, ekonomicznych, fizycznych czy seksualnych).

Do najczęstszych form przemocy w rodzinie zalicza się:

- przemoc fizyczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia lub pozbawianie życia ofiary,
- przemoc seksualną, czyli każde zachowanie mające na celu zmuszenie ofiary do podjęcia współżycia lub niechcianych zachowań seksualnych bądź zdeprecjonowanie jej seksualności,
- przemoc psychiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zmniejszenie poczucia własnej wartości, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawianie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem,
- przemoc ekonomiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.¹⁰

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Debrzno zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- jednostki organizacyjnej pomocy społecznej;
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Policji;
- Oświaty;

¹⁰ Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005

- ochrony zdrowia;
- kuratora sądowego;
- organizacji pozarządowych.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Gminy Debrzno mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie.

Rysunek 4. Miejsca udzielania wsparcia (przeciwdziałanie przemocy) w gminie Debrzno

Źródło: Opracowanie własne

Podstawowym zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadania te są wykonywane w szczególności przez:

- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.
- dokonywanie diagnozy problemu przemocy w rodzinie;

- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

Analizując dane ze sprawozdań OPS w Debrznie można zauważyć, iż liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w roku 2020 wyniosła 6, czyli tyle samo co w latach ubiegłych. Liczba powołanych grup roboczych w 2020 roku kształtowała się na poziomie 22 w ramach procedury „Niebieskie Karty” i jednocześnie przyjęła najwyższą wartość na przestrzeni trzech ostatnich lat. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest spadek liczby posiedzeń grup roboczych – w 2020 roku odbyło się 61 spotkań, w 2019 roku 61, z kolei w 2018 roku 98. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 25. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	6	4	6
Liczba utworzonych grup roboczych	22	22	22
Liczba posiedzeń grup roboczych	98	61	61

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 r. do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 26 Niebieskich Karty. W niektórych rodzinach było kilka interwencji w ciągu roku i z tych interwencji za każdym razem była sporządzana Niebieska Karta. W 2020r. zostały sporządzone 26 Niebieskich Kart przez funkcjonariuszy Policji oraz 2 karty przez pracowników Oświaty – Szkoła Podstawowa w Debrznie. Liczba osób, którym udzielono pomocy w porównaniu do 2019 roku uległa minimalnemu spadkowi – w 2019 roku pomoc otrzymało 27 osób.

Wśród 20 osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie znalazły się 2 kobiety i 18 mężczyzn. Wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy

najczęściej podejmowano następujące działania: informowano o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy domowej, przeprowadzono rozmowy wspierające, nakłaniano do poradnictwa psychologicznego, przeprowadzano cykliczne wizyty w środowisku monitorujące sytuację rodziny. Natomiast wobec osób dotkniętych problemem przemocy najczęściej kierowano wsparcie w formie poradnictwa prawnego/informacyjnego. Analizując powyższe dane zauważyć należy regułę, że osoby stosujące przemoc w rodzinie to najczęściej mężczyźni, często uzależnieni od alkoholu. Jak wynika z przedstawionych danych, problem przemocy w rodzinie dotyka najczęściej kobiety. Ogólna liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, na przestrzeni trzech ostatnich lat zmalała.

Tabela 26. Liczba osób i rodzin objętych pomocą grup roboczych w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin	35	30	33
Liczba kobiet	34	23	33
w tym osób starszych	10	4	5
Liczba mężczyzn	38	22	34
w tym osób starszych	9	3	5
Liczba dzieci	5	12	3

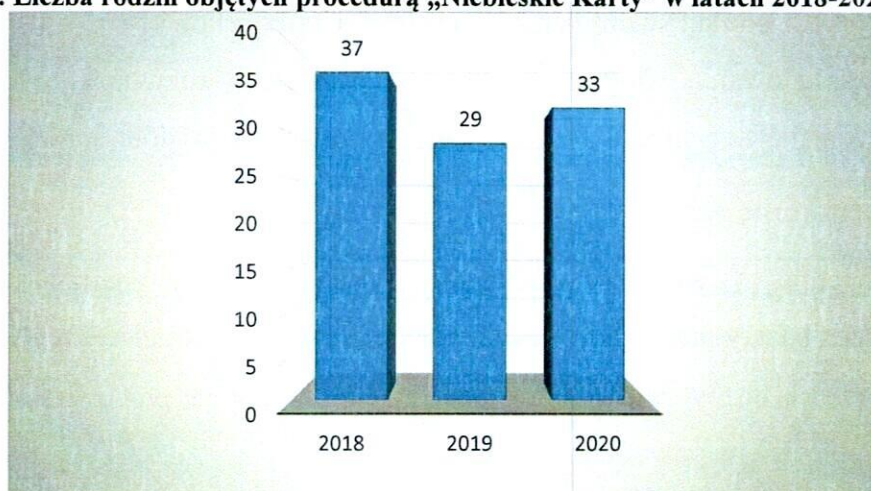
Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2019, 2020 i 2021 rok

Wartym do odnotowania jest fakt, że w ciągu ostatnich trzech lat nie doszło do sytuacji odebrania dziecka na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówiącego o bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę

„Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom – w 2018 roku było to 37 rodzin, w 2019 roku 29, natomiast w 2020 roku 33. Oznacza to spadek w stosunku do 2018 roku o 12%. Dane przedstawia wykres nr 15.

Wykres 15. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018-2020 rok

W 2020 roku procedurę „Niebieskie Karty” wszczęto wobec 21 rodzin. Ponadto w omawianym roku sporządzono 11 formularzy „Niebieska Karta – C”, z kolei zakończono 30 spraw w ramach procedury. Dynamika zmian w zakresie procedury „Niebieskie Karty” jest następująca:

- w stosunku do 2018 roku zmalała zarówno liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę, liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”, jak i liczba zakończonych procedur;
- w odniesieniu do roku ubiegłego widoczny jest spadek w każdym z omawianych obszarów.

Tabela 27. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę	22	26	21
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”	20	25	11
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D”	22	19	12
Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	31	18	30

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018 2019 i 2020 rok

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. W dalszym ciągu kary fizyczne stanowią często stosowaną przez rodziców metodę wychowywania dzieci. Dla niektórych osób są one formą „ostatecznego rozwiązania”, po które sięga się w chwili utraty kontroli nad swoimi emocjami. Inni rodzice z kolei stosują kary fizyczne w sposób zaplanowany, wierząc w ich wychowawczą i rozwojową efektywność. Stosowanie kar fizycznych motywowane jest w tym przypadku dobrem dziecka.¹¹

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia pracowników pomocy społecznej z powodu przemocy;
- duża ilość rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”;
- wysoki procent ryzyka występowania zachowań przemocowych;
- funkcjonowanie stereotypu nakazującego utrzymanie w tajemnicy faktu doznawania przemocy w rodzinie.

¹¹ Halemba, K., Izdebska, A., *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje*, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009

3.5 Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Światowa Organizacja Zdrowia definiuje uzależnienie jako stan psychiczny i fizyczny, wynikający z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów¹². W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

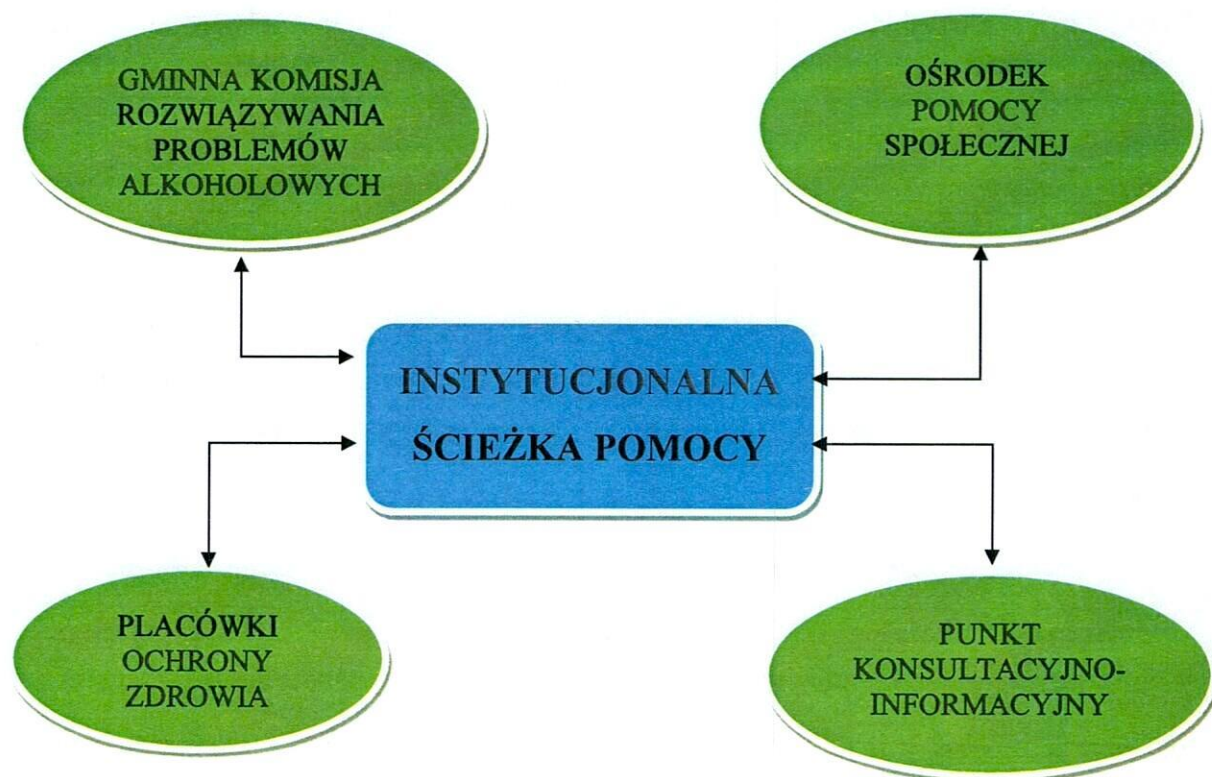
Na podstawie dostępnych danych nie jest możliwe określenie skali uzależnień. Przyczyny są różne – osoby uzależnione i ich rodziny mogą nie zdawać sobie sprawy z problemu, mogą również go ukrywać albo próbować przezwyciężyć indywidualnie lub w gronie rodzinnym, nie korzystając z pomocy specjalistów. Z tego względu analiza problemu wymaga korzystania z fragmentarycznych danych pochodzących z różnych źródeł.

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych

¹²Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40.

Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najczęściej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu.¹³

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi na terenie Debrzno zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania realizowane są w oparciu o corocznie uchwalany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień na terenie gminy Debrzno odgrywa: Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisariat Policji, a także placówki zdrowia.

¹³ <http://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/picie-ryzykowne-i-szkodliwe>

Do głównych zadań zrealizowanych w 2020 roku przez GKRPA zawartych w Programie należało:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- kontrolowanie reklamy i promocji napojów alkoholowych.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Debrznie działania, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 6 członków. W 2020 roku jej członkowie przeprowadzili rozmowy z 12 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 4 członkami rodzin osób uzależnionych. W stosunku do roku 2019 odnotowany został spadek liczby osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy. Dane dotyczące działań GKRPA w Debrznie podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	22	14	12
Liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	2	1	2
Liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce	0	0	0

Liczba osób, wobec których wystąpiono do Sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	0
--	---	---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Debrznie

Tabela 29. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2018	2019	2020
Posiedzenia KRPA (ogółem)	11	11	11
Przeprowadzone rozmowy motywujące	18	10	7
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
Wnioski o leczenie odwykowe	22	14	12
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	0	0	0
Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	0	0	0
Postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	1	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Debrznie

W przypadku doświadczania problemu uzależnień, mieszkańcy Gminy mogą uzyskać pomoc w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym. W 2020 roku funkcjonował jeden Punkt, który czynny był łącznie 20 godziny w miesiącu. Dyżury pełnili tam specjaliści psychoterapii uzależnień. W Punkcie pomoc i wsparcie uzyskiwały osoby uzależnione oraz współuzależnione.

Dane z działalności Punktu Konsultacyjnego wskazują, iż liczba osób korzystających z pomocy Punktu utrzymuje się na stałym poziomie. Poniżej przedstawiona została tabelka z liczbą osób korzystających z porad w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnej na przestrzeni 3 lat.

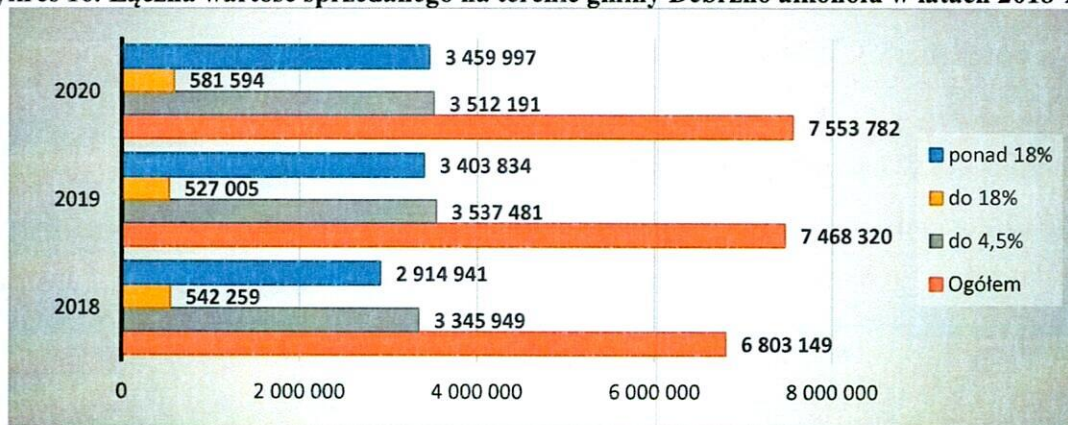
Tabela 30. Działalność Punktu Konsultacyjnego w latach 2018-2020

Działalność Punktu Konsultacyjnego	2018	2019	2020
Liczba osób korzystających z pomocy PK ogółem,	28	24	21
w tym osoby z rodzin z problemem alkoholowym	22	14	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Debrznie

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Debrzno. W roku 2020 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 7 553 782 zł, w tym 3 512 191,00 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 581 594,00 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 3 459 997,00 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do lat poprzednich, łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu.

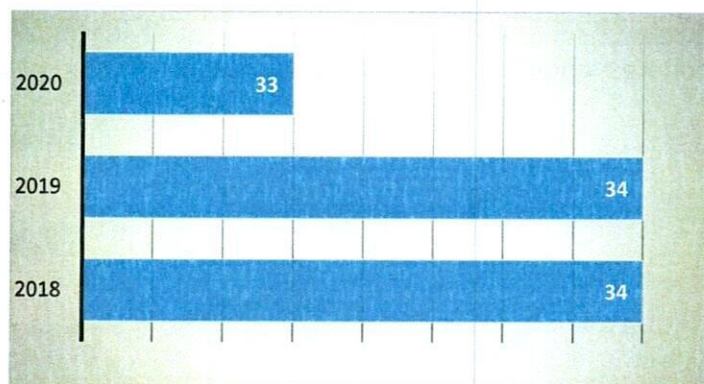
Wykres 16. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Debrzno alkoholu w latach 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne

W 2020 roku na terenie gminy Debrzno znajdowało się łącznie 33 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 28 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 5 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba sklepów prowadzących sprzedaż alkoholu nieznacznie zmalała. Dane przedstawia wykres poniżej.

Wykres 17. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Debrzno na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne

W statystykach instytucji brakuje informacji o uzależnieniach behawioralnych, którymi współcześnie najbardziej zagrożona jest młodzież. W dużej mierze są to uzależnienia od komputera, internetu i smartfona, które stały się nieodłącznymi elementami życia nastolatków. Problem spotęgowała sytuacja epidemiczna, która zmusiła społeczeństwo do szerszego wykorzystywania nowych technologii oraz zastępowania kontaktów bezpośrednich wirtualnymi. Jest to jednak aspekt, na który warto zwrócić uwagę w kontekście planowania działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększy obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- utrzymująca się wysoka sprzedaż napojów alkoholowych;
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w związku z występowaniem pandemii COVID-19.

3.6 Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁴.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak, ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których można znaleźć wyczerpujące statystyki.

Dla mieszkańców Gminy Debrzno świadczone są od kilku lat specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W wyjątkowych przypadkach pomoc taka świadczona jest dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi.

15. www.psychiatriapolska.pl

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19.

3.7 Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązany z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin,

a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

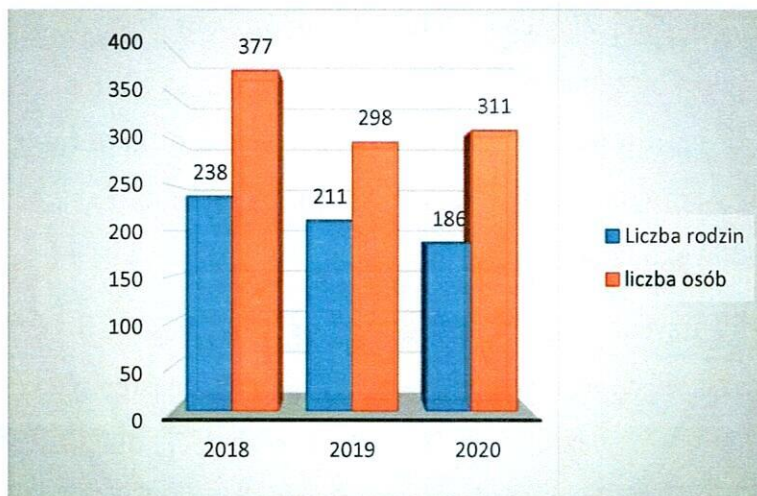
Jednak, aby uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Diagnozę w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniały do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa. W 2020 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat

2018 – 2020 spadkowi. W 2020 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 186 rodzin, w 2019 roku – 211, natomiast w 2018 roku – 238.

Wykres 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2020

W 2020 roku zasiłki stałe pobierało 46 osób, tj. o kilka pp. mniej niż w 2019 i 2018 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2020 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 73 – co oznacza spadek o 14% w stosunku do roku 2019 i o 31% w porównaniu do roku 2018. Zasiłek celowy z kolei, został przyznany w 2020 roku 213 rodzinom, czyli znacznie mniejszej liczbie osób niż w 2019 roku (o 5%) i 2018 roku (17%).

Tabela 31. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota świadczeń
Zasiłek stały	66	323 515	55	277 716	46	249 617
Zasiłek okresowy	107	154 885	85	160 761	73	139 068
Zasiłek celowy	256	352 892	224	335 849	213	390 329
Świadczenie pieniężne - posiłek	239	333 700	209	312 500	204	371.980

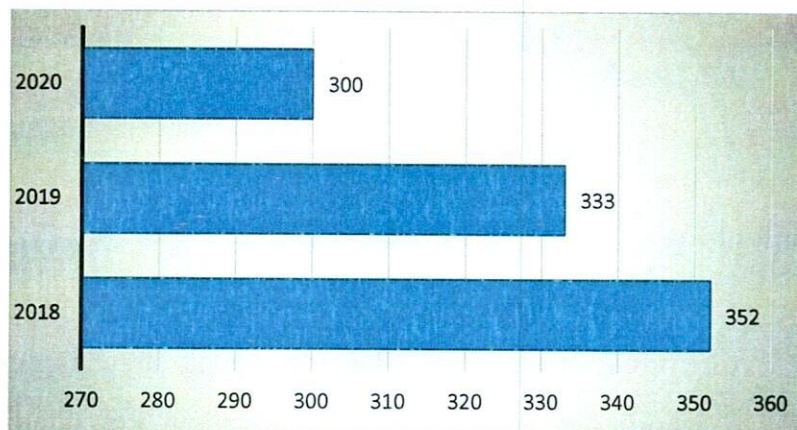
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020

Ośrodek Pomocy Społecznej w Debrznie realizował program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa

w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. W 2020 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 204 rodzinom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 161 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne spadła, natomiast otrzymujących świadczenie niepieniężne ulegały znaczącemu spadkowi (spadek w 2018 roku, a następnie wzrost w 2019 roku).

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2020 roku świadczenie pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych otrzymało 300 gospodarstw domowych – najmniej na przestrzeni ostatnich trzech lat. Od kilku lat obserwuje się tendencję spadkową w zakresie liczby gospodarstw domowych objętych tą formą pomocy.

Wykres 19. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2018–2020

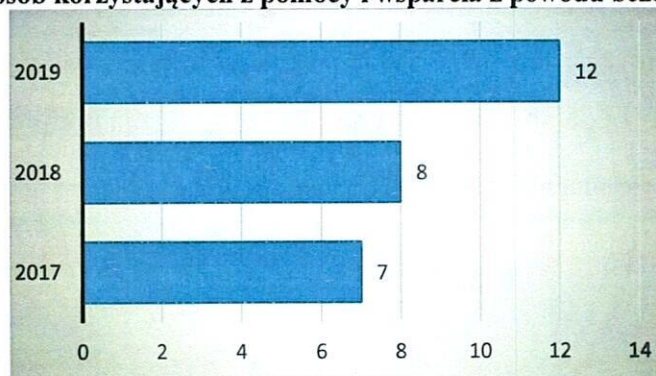
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020

Wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w Gminie Debrzno na wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu, jak i województwa. Na wartość wskaźnika ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca

na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W Gminie Debrzno jest on dodatni i wynosi 0,22.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się również ważny problem a mianowicie bezdomność – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 z tej formy wsparcia korzystało 12 osób i było wyższe niż w roku 2019 (8 osób) i 2018 roku (7 osób). Informacje w tym zakresie na przestrzeni lat 2018-2020 przedstawia wykres nr 20. Dane statyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują na to, że problem bezdomności na terenie gminy staje się znaczący.

Wykres 20. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ubóstwo jako jeden z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy;
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy

funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

3.8 Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Jednym z czynników współwystępujących z ubóstwem jest brak zatrudnienia, skutkujący niemożnością pozyskania środków finansowych na zaspokojenie potrzeb osoby lub rodziny. Może to dotyczyć osób bezrobotnych i biernych zawodowo. W świetle ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotnym

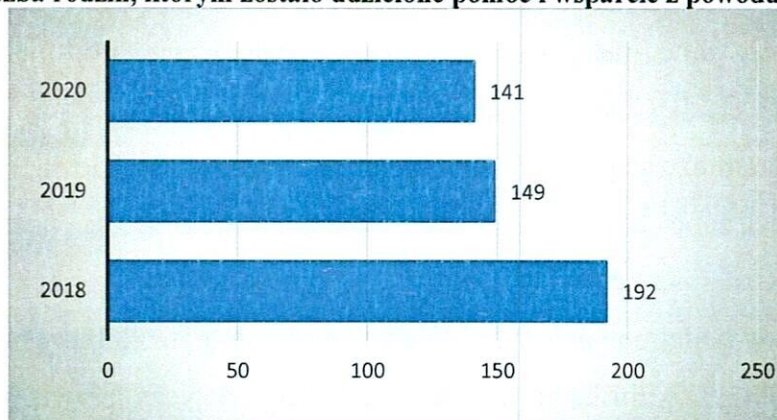
określa się osobę m.in. niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, gotową i zdolną do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu oraz zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy. Za bezrobotną można więc uznać osobę, która zatrudnienia nie ma, jednak jest gotowa i chętna do tego, aby je podjąć, a także poczynić w tym zakresie odpowiednie kroki, takie jak zdobycie kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy czy odbycie stażu zawodowego.

Analizując sytuację gospodarczą w gminie, należy zwrócić uwagę, iż bezrobocie jest istotnym problemem na jej terenie, będąc jednocześnie jedną z głównych przyczyn przyznawania świadczeń pomocy społecznej. Można przy tym przypuszczać, że problem jest większy niż ujawniony w statystykach, gdyż z uwagi na rolniczy charakter gminy istnieje ryzyko występowania tzw. bezrobocia ukrytego, szczególnie zaznaczającego się w niedochodowym rolnictwie.

Mówiąc o bezrobociu rejestrowanym, trzeba mieć na myśli osoby zarejestrowane w urzędzie pracy jako bezrobotne. Zjawisko to można zanalizować w oparciu o statystyki PUP, jednak analiza nie oddaje do końca skali szerszego zjawiska, czyli braku pracy. Część osób zarejestrowanych w PUP to osoby, które tylko formalnie są bezrobotne, ponieważ pracują w „szarej strefie”, z drugiej strony natomiast poza rejestracją PUP są osoby bierne zawodowo, które teoretycznie mogłyby pracować, jednak nie mają do tego motywacji, brakuje im kompetencji życiowych, bądź nie chcą podejmować zatrudnienia, ponieważ wystarczą im otrzymywane świadczenia.

Analiza statystyk pomocy społecznej dotyczących Gminy Debrzno wskazuje na to, że pomimo odnotowywanego w ostatnich latach spadku skali bezrobocia rejestrowanego, bezrobocie nadal może być zaliczane do głównych powodów korzystania z pomocy społecznej. W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 141 rodzin. Na przestrzeni lat 2018 - 2020 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin spadła o 27%.

Wykres 21. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie za 2018, 2019 i 2020 r

Dostrzegalna jest również pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich obserwowany jest jego spadek – z 51% w 2018 roku do 45% w 2020 roku. Jednak należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na stosunkowo wysokim poziomie.

W 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 421 mieszkańców tj. 4,8% gminy Debrzno, przy czym udział kobiet był większy (251 kobiet - 5,6%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można wahania (wzrost w 2018 roku, a następnie spadek w 2019 roku) w tym zakresie. Udział bezrobotnych mieszkańców Gminy w stosunku do 2018 roku zwiększył się o 13 pp. W całej Polsce osoby bezrobotne stanowiły w 2020 roku 6,1% wszystkich mieszkańców, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem korzystniejsza.

Tabela 32. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Debrzno zarejestrowanych w PUP

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Ogółem	366	347	421
Mężczyźni	142	139	170
Kobiety	224	208	251

Źródło: Sprawozdanie PUP w Człuchowie za lata 2018, 2019, 2020

Wskazane aspekty pozwalają wnioskować, że mieszkańców gminy zarejestrowanych jako bezrobotni cechuje zróżnicowanie pod względem cech socjodemograficznych. Charakterystyczna jest przewaga kobiet w strukturze lokalnego bezrobocia, która może sugerować ich mniejszą aktywność zawodową, ale też większe bariery doświadczane na rynku pracy. Nierzadko kobiety są postrzegane dość stereotypowo jako mniej mobilne i mniej dyspozycyjne z uwagi na wychowywanie dzieci. Bariery w podejmowaniu zatrudnienia, zarówno przez kobiety jak i mężczyzn, może być też brak kwalifikacji zawodowych, który dotyczy prawie jednej trzeciej bezrobotnych z terenu gminy (32,1%), brak doświadczenia zawodowego, który cechuje 24,2% zarejestrowanych oraz niepełnosprawność, która dotyczy wprawdzie jedynie 5,8% bezrobotnych, jednak najczęściej jest głównym czynnikiem powodującym trudności w znalezieniu zatrudnienia.

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w stosunku do 2018 roku nastąpił wzrost udziału osób będących przed 25 rokiem życia oraz mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Udział osób przed 30 rokiem życia w omawianym okresie kształtuje się na względnie stałym poziomie (29-30%). W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia wyniósł w 2020 roku 27%, gdzie w gminie Debrzno – 25%, natomiast udział osób do 25 roku życia – 13%, co stanowi wartość mniejszą niż w Gminie (17%).

Tabela 33. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w podziale na wiek oraz ich udziału w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018–2020

Kategoria wiekowa	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	56	15	57	16	70	17
do 30 roku życia	107	29	107	30	122	29
powyżej 50 roku życia	100	27	109	31	106	25

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej

świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Tabela nr 34 przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Debrzno oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Dynamika zmian w omawianych latach prezentuje się następująco: nastąpił spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych – z 53% w 2018 roku do 47% w 2020 roku. W całej Polsce udział osób długotrwale bezrobotnych wyniósł w 2020 roku 49%, a więc sytuacja w gminie Debrzno jest pod tym względem korzystniejsza.

Tabela 34. Liczba długotrwale bezrobotnych osób oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób	193	168	199
%	53	48	47

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W związku z pandemią COVID–19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy w kraju. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególną uwagę na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców;

- wysoki wskaźnik osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w tym osób powyżej 50 roku życia;
- ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19.

3.9 Problem przestępczości

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Na terenie Gminy Debrzno za stan bezpieczeństwa publicznego odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji w Człuchowie wraz z Komisariatem Policji w Debrznie, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Człuchowie, Ochotnicze Straże Pożarne oraz Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Człuchowie.

Przestępczość jest to zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki terytorialnej. Przestępczość jest zjawiskiem społecznym. Charakteryzuje się następującymi cechami: stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego, wyraża się we wzroście liczby osób, które popełniły przestępstwa w stosunku do ogółu ludności. Wyróżnić można kilka czynników wpływających na zjawisko przestępczości. Zalicza się do nich gęstość zaludnienia, udział kobiet i nieletnich w ogólnej liczbie ludności, a także poziom urbanizacji, bezrobocie, ubóstwo, poziom zamożności oraz warunki życia ludności.

Wykroczenie natomiast to czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5.000,00 zł lub nagany. Nie popełnia wykroczenia sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu. Dane szczegółowe na temat przestępstw i wykroczeń popełnionych w gminie Debrzno w latach 2018-2020 przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 35. Wykaz przestępstw popełnionych w gminie Debrzno w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba przestępstw ogółem	111	105	115
Kryminalne	73	61	74
Przeciwko mieniu	43	37	44
Drogowe	19	23	17
Gospodarcze	11	14	13
Przeciwko zdrowiu i mieniu	4	3	3

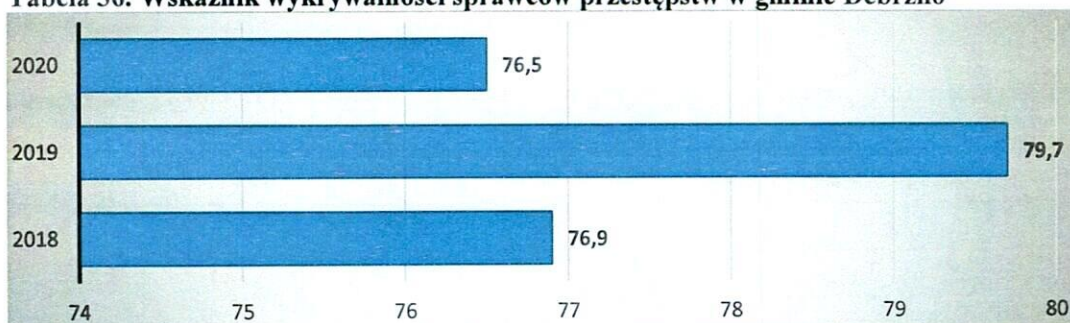
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KPP w Człuchowie

Z tabeli nr 35 wynika, iż w 2020r. zanotowano ogółem 115 przestępstw, tj. o 4 więcej niż w 2018 r. W 2020 r. najwyższą liczbę mają przestępstwa kryminalne, najniższą przeciwko zdrowiu i mieniu. Z przedstawionych danych wynika, że tendencja popełnianych przestępstw z roku na rok spada.

Warto wspomnieć, że w 2020 roku w gminie Debrzno stwierdzono 115 przestępstw, co oznacza, iż na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 13,40 przestępstw. Wartość ta jest znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego, gdzie wynosi 21,85 oraz całej Polski, gdzie kształtuje się na poziomie 21,51. Analiza materiału badawczego pokazuje, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba stwierdzonych przestępstw ulegała wahaniom.

Rozpatrując kwestie wykrywalności sprawców przestępstw na terenie gminy Debrzno w 2020 roku można zauważyć, że wskaźnik ten jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności na terenie województwa pomorskiego (63%) oraz na terenie całej Polski (71%). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem wynosi 76,5%. Dane statystyczne pokazują, że wskaźnik ten w stosunku do 2018 roku uległ minimalnej zmianie. W 2018 roku wyniósł 76,9%.

Tabela 36. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Debrzno

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Obszary problemowe

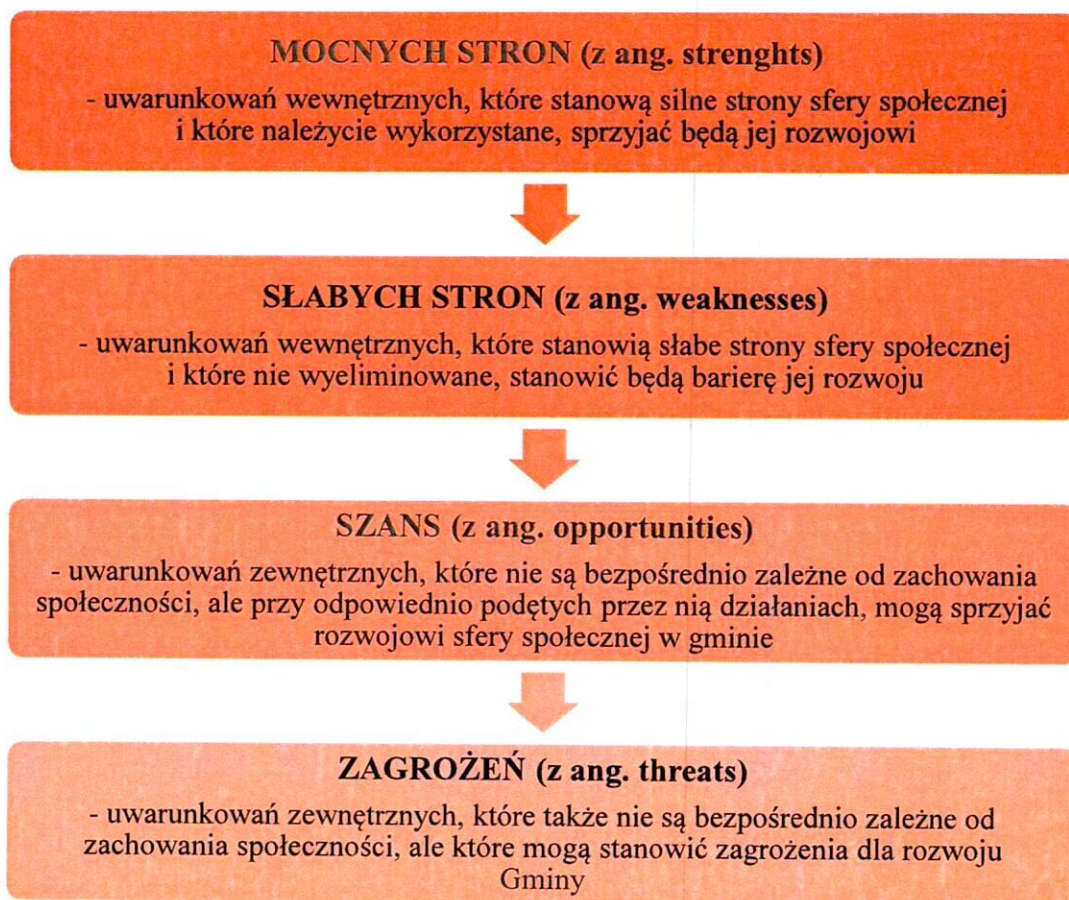
W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- stosunkowo wysoka wartość szacunkowa odnotowanych przestępstw na terenie Gminy w porównaniu do całego kraju.

3.10 Analiza SWOT

Jedną z najczęściej stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej w gminie Debrzno oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele. W analizie SWOT dla gminy Debrzno uwzględniono takie obszary jak:

- 1) ochrona zdrowia;
- 2) pomoc społeczna;
- 3) rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii;
- 4) rynek pracy;
- 5) edukacja,
- 6) problemy osób starszych i niepełnosprawność.

MOCNE STRONY

- spadek udziału bezrobotnych mieszkańców zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- sieć placówek oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy w tym Żłobek,
- baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców: OPS, GKRPA, CKSiT,
- dobre rozeznanie środowiska przez pracowników OPS,
- funkcjonowanie świetlic wiejskich,
- spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy,
- współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców,
- spadek liczby rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej,
- znikomy poziom bezdomności osób z terenu gminy,
- duża skuteczność w działaniu Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz funkcjonowania punktów poradnictwa dla osób z problemami alkoholowymi,
- bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie dla mieszkańców gminy znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- aktywność władz samorządowych w zakresie kształtowania polityki społecznej,
- pozyskiwanie licznych funduszy unijnych przez organizacje pozarządowe na działania w sferze aktywizacji społeczno – zawodowych.

SŁABE STRONY

- znaczny wzrost udziału osób starszych ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat,
- ujemny przyrost naturalny na przestrzeni ostatnich trzech lat,
- ujemne saldo migracji wewnętrznych,
- wysoki odsetek rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa, bezrobocia oraz niepełnosprawności,
- wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne i opiekuńcze,
- trudna sytuacja na rynku pracy, powodująca utrzymujący się poziom bezrobocia oraz brak wystarczającej liczby ofert pracy dla osób niepełnosprawnych,
- brak mieszkań chronionych w Gminie,
- brak działających klubów samopomocowych dla osób współzależnych, DDA oraz osób doznających przemocy,
- wzrost liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”,
- ograniczone możliwości finansowe wspierania działalności i organizacji pozarządowych ze środków z budżetu gminy,
- odpływ wykształconej kadry w związku z lokalnym brakiem ofert pracy,
- brak skoordynowanych działań na rzecz usług społecznych,
- brak gminnego systemu pomocy instytucjonalnej: dom pomocy społecznej, dzienny ośrodek pobytu, schroniska.

SZANSE

- rozwój gospodarczy Gminy,
- pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy,
- funkcjonowanie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży,

- bezpłatne poradnictwo psychologiczne,
- utworzenie nowych miejsc pracy,
- aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy,
- poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zewnętrzne źródła finansowania, między innymi z Unii Europejskiej,
- rozwój cywilizacyjny, nowe technologie informatyczne,
- polityka senioralna oraz prorodzinna państwa,
- rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych w tym oferta spędzania czasu wolnego,
- szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych,
- rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy,
- skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego,
- współpraca z innymi społecznościami samorządowymi,
- utworzenie Centrum Usług Społecznych w celu koordynacji działań w obszarze usług społecznych zgodnych z ustawą o CUS,
- rozwój usług społecznych, w tym zlecenie ich realizacji przez Podmioty Ekonomii Społecznej.

ZAGROŻENIA

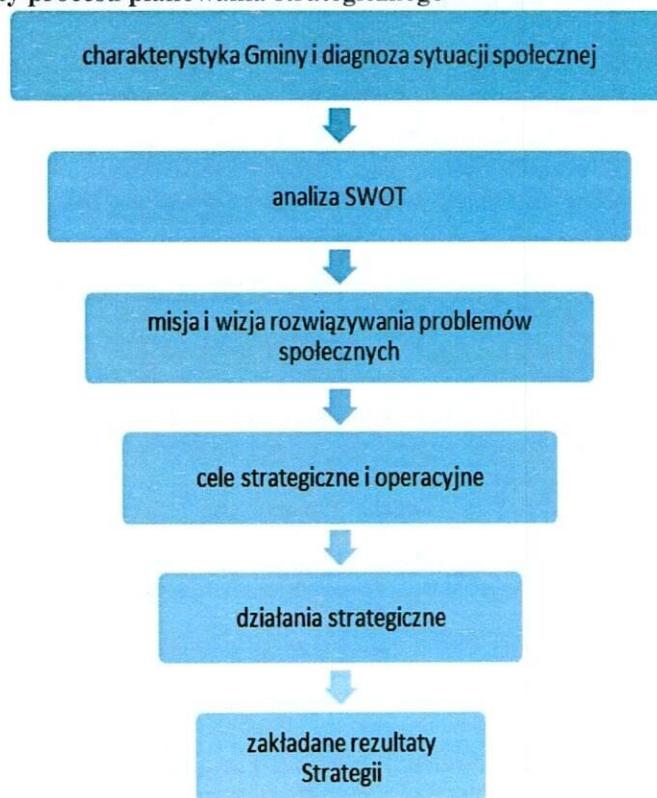
- starzejące się społeczeństwo,
- zagrożenie izolacją społeczną osób starszych,

- konsekwencje gospodarcze zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa,
- wykluczenie cyfrowe części mieszkańców, przede wszystkim osób starszych,
- odpływ ludzi młodych z terenu Gminy,
- wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych niepełnosprawnych,
- zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej instytucjonalnej,
- narastanie zjawiska wyuczonej bezradności,
- wzrost problemów opiekuńczo- wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych,
- podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież,
- ryzyko zaburzeń psychicznych wśród dzieci młodzieży,
- rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

4 Część programowa

Część programowa Strategii zawiera misję wizję, czyli wskazanie dokąd zmierzamy, określone priorytetowe obszary działań: cele i działania, które pozwolą na osiągnięcie zamierzonego efektu (realizacji misji) oraz wskaźniki pozwalające zweryfikować, czy podejmowane działania są zgodne z założonymi celami. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: Opracowanie własne

4.1 Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Debrzno została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Brzmi ona następująco:

Gmina Debrzno będąca obszarem przyjaznym dla jej mieszkańców, zaspokajającym dobra i potrzeby rodzin, zapewniająca im zintegrowany systemowego wsparcia społecznego oraz stwarzająca warunki do rozwoju i integracji społecznej osób starszych, niepełnosprawnych, a także wszystkich zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza. Brzmi ona:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Debrzno jest zapewnienie mieszkańcom jak najlepszej jakości życia, dostępności do skutecznego i kompleksowego wsparcia, a także wzmocnienie rodzin i włączenie grup zagrożonych wykluczeniem do życia społecznego.

4.2 Cele strategiczne i operacyjne

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, wskaźniki realizacji zadań, podmioty współpracujące oraz źródła finansowania.

Zdefiniowano 6 kluczowych obszarów polityki społecznej w Gminie Debrzno, wyodrębnionych za pomocą głównych grup odbiorców działań lub sfer współdziałania:

- Cel strategiczny nr 1 Zwiększenie udziału osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących w życiu społecznym.
- Cel strategiczny nr 2 Budowanie zintegrowanego systemu wspierania rodziny.
- Cel strategiczny nr 3 Przeciwdziałanie oraz ograniczenie skali dysfunkcji społecznych
- Cel strategiczny nr 4 Wzmacnianie kompetencji mieszkańców sprzyjających aktywności zawodowej oraz samodzielności i zaradności życiowej
- Cel strategiczny nr 5 Ograniczenie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem.
- Cel strategiczny nr 6 Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców gminy.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 1

Zwiększenie udziału osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących w życiu społecznym

Cele operacyjne:	
1.1.	Zwiększenie aktywności społecznej, zawodowej i edukacyjnej osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących.
1.2.	Poprawa jakości życia osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i różnych form wsparcia.
1.3.	Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej sprawności.
Kierunki działań do celów operacyjnych:	
1.	Realizacja programów i kampanii edukacyjnych dotyczących potrzeb i problemów osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących, służących przełamywaniu stereotypów społecznych oraz integracji tych grup z lokalnym środowiskiem.
2.	Realizacja działań ukierunkowanych na integrację międzypokoleniową oraz aktywność społeczną osób starszych i niepełnosprawnych, w szczególności poprzez włączanie w inicjatywy wolontarystyczne i międzypokoleniowe.
3.	Inicjowanie i organizowanie działań służących aktywności edukacyjnej, rekreacyjnej i fizycznej osób starszych, poprzez m.in. animację lokalną, projekty i przedsięwzięcia aktywizujące oraz edukacyjne, organizację klubów seniora, dziennych placówek wsparcia.
4.	Realizacja projektów, przedsięwzięć i inicjatyw służących integracji osób niepełnosprawnych z otoczeniem, a także ich aktywizacji zawodowej oraz edukacyjnej.
5.	Upowszechnianie i stosowanie rozwiązań takich jak np. asystent osoby starszej i/lub niepełnosprawnej, opiekun medyczny, teleopieka, opieka wytchnieniowa, służących ułatwieniu funkcjonowania osoby w podeszłym wieku, niepełnosprawnej i chorującej w środowisku lokalnym.
6.	Zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym i chorującym wysokiej jakości usług opiekuńczych, służących jak najdłuższemu funkcjonowaniu w środowisku domowym - deinstytucjonalizacja.

7.	Tworzenie i rozwój instytucjonalnych form wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących, wymagających specjalistycznej opieki.	
8.	Działania na rzecz zapewnienia i zwiększania dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjnej gminnych instytucji publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnością ruchową, niewidomych, słabowidzących, głuchych, głuchoniemych i innych.	
Okres realizacji działania: 2021 - 2028		
Podmioty realizujące kierunki działań:		
<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, • Ośrodek Pomocy Społecznej, • Centrum Kultury Sportu i Turystyki, • NGO, • placówki ochrony zdrowia 		
Źródła finansowania:		
<ul style="list-style-type: none"> • budżet samorządowy, • fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej) • organizacje pozarządowe 		<ul style="list-style-type: none"> • dotacje z budżetu Państwa • inne programy • sponsorzy indywidualni.
Prognozowane zmiany:		
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych; • wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych; • wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym; • podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych; • rozwój usług opiekuńczych; • propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych. 		

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 2

Budowanie zintegrowanego systemu wspierania rodziny

Cele operacyjne:	
2.1.	Zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i opiekunów.
2.2.	Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin doświadczających trudności.
2.3.	Zapewnienie warunków wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży.
Kierunki działań do celów operacyjnych:	
1.	Realizacja różnych form edukacji rodziców i opiekunów, a także osób planujących założenie rodziny, w zakresie szeroko rozumianych kompetencji rodzicielskich i świadomego rodzicielstwa.
2.	Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w szczególności prawnego, psychologicznego i rodzinnego, świadczonego osobom i rodzinom, wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych lub znajdującym się w sytuacji kryzysowej.
3.	Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w postaci m.in. pracy socjalnej i asystentury rodzinnej.
4.	Upowszechnianie i stosowanie innowacyjnych metod i narzędzi pracy z rodzinami, m.in. terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach, coachingu rodzinnego oraz mediacji.
5.	Promowanie i realizacja działań służących integracji rodzin ze środowiskiem lokalnym, a także różnych form samopomocy, w postaci np. rodzin wspierających, wolontariuszy czy organizacji grup samopomocowych.
6.	Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych w formach atrakcyjnych dla dzieci i młodzieży, służących doskonaleniu wiedzy i umiejętności, rozwijających pasje i zainteresowania oraz uczących kreatywnego spędzania czasu.
Okres realizacji działania:	2021 - 2028
Podmioty realizujące kierunki działań:	

• Urząd Miejski	
• Ośrodek Pomocy Społecznej	
• Centrum Kultury Sportu i Turystyki	
• Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
• Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
• placówki ochrony zdrowia	
Źródła finansowania:	
• budżet samorządowy,	• dotacje z budżetu Państwa
• fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej)	• inne programy
• organizacje pozarządowe	• sponsorzy indywidualni.
Prognozowane zmiany:	
• zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich	
• zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi	
• zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce)	
• zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci	
• zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia	

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 3

Przeciwdziałanie oraz ograniczenie skali dysfunkcji społecznych

Cele operacyjne:	
3.1.	Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w obszarze dysfunkcji, takich jak przemoc w rodzinie, alkoholizm i inne uzależnienia.
3.2.	Minimalizowanie ryzyka występowania zachowań ryzykownych w szczególności wśród dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.
3.3.	Zapewnienie osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym, narkomanią oraz przemocą domową dostępu do bezpośredniego, specjalistycznego wsparcia.
Kierunki działań do celów operacyjnych:	
1.	Inicjowanie i realizacja akcji, kampanii społecznych oraz innych działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, służących podnoszeniu wiedzy oraz kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, w szczególności w zakresie problematyki przemocy, uzależnień, bezpieczeństwa publicznego.
2.	Upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny, a także przez sprawców i ofiary przemocy w rodzinie, za pośrednictwem np. mediów, materiałów drukowanych czy spotkań mieszkańców ze specjalistami.
3.	Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych dotyczących uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, innych zachowań ryzykownych, przemocy w rodzinie oraz zachowań agresywnych w szkołach; ze szczególnym uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń.
4.	Rozwój poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi uzależnień bądź przemocy domowej.
5.	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” jako elementu profesjonalnego systemu przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym.
6.	Kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

7.	Zabezpieczenie mieszkania chronionego na terenie gminy Debrzno.	
Okres realizacji działania:	2021 - 2028	
Podmioty realizujące kierunki działań:		
<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek Pomocy Społecznej • Centrum Kultury Sportu i Turystyki • Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • placówki ochrony zdrowia 		
Źródła finansowania:		
<ul style="list-style-type: none"> • budżet samorządowy, • fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej) • organizacje pozarządowe 		<ul style="list-style-type: none"> • dotacje z budżetu Państwa • inne programy • sponsorzy indywidualni.
Prognozowane zmiany:		
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu/narkotyków oraz współuzależnionych • zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinach zamieszkujących gminę • zmniejszenie się liczby osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków; • zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie • zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie • wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy w rodzinie 		

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 4

Wzmacnianie kompetencji mieszkańców sprzyjających aktywności zawodowej oraz samodzielności i zaradności życiowej

Cele operacyjne:	
4.1.	Rozwijanie wiedzy, umiejętności i postaw mieszkańców służących ich samodzielności i zaradności.
4.2.	Wzmacnianie aktywności zawodowej mieszkańców, w szczególności osób i grup doświadczających barier na rynku pracy.
4.3.	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa materialnego mieszkańców.
Kierunki działań do celów operacyjnych:	
1.	Wspieranie mieszkańców gminy w zakresie nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, a także rozwiązywania problemów socjalno-bytowych i finansowych, realizowane w szczególności poprzez pracę socjalną oraz spotkania ze specjalistami.
2.	Wdrażanie działań edukacyjnych (np. kursów, szkoleń, warsztatów), służących rozwijaniu kapitału życiowego mieszkańców, m.in. w zakresie skutecznego działania, automotywacji, kreatywnego rozwiązywania problemów.
3.	Wspieranie zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych do 30 roku życia oraz po 50 roku życia.
4.	Realizacja programów i projektów aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, zwłaszcza z grup defaworyzowanych na rynku pracy.
5.	Wspieranie usług opieki nad dziećmi w żłobkach czy w przedszkolach, ułatwiających powrót lub wejście na rynek pracy po okresie opieki nad dziećmi.
6.	Udzielanie wsparcia finansowego oraz świadczeń w naturze rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, w szczególności niezaradnym życiowo z powodu niepełnosprawności, rodzinom wielodzietnym i niepełnym, a także dotkniętym zdarzeniami losowymi, klęskami żywiołowymi lub ekologicznymi.

7.	Realizacja kompleksowych działań wspierających powrót do naturalnego życia społecznego osób z niego wyizolowanych, zwłaszcza osób doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym oraz osób bezdomnych, w tym także poprzez kontrakty socjalne.
8.	Organizowanie zbiorów żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących osób i rodzin.
9.	Wspieranie rozwoju różnych form mieszkalnictwa chronionego (np. mieszkania treningowe, rówieśnicze, terapeutyczne) i budownictwa społecznego.
Okres realizacji działania: 2021 - 2028	
Podmioty realizujące kierunki działań:	
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Urząd Pracy • Ośrodek Pomocy Społecznej • Centrum Kultury Sportu i Turystyki • NGO • placówki ochrony zdrowia 	
Źródła finansowania:	
<ul style="list-style-type: none"> • budżet samorządowy, 	<ul style="list-style-type: none"> • dotacje z budżetu Państwa
<ul style="list-style-type: none"> • fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej) 	<ul style="list-style-type: none"> • inne programy
<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • sponsorzy indywidualni.
Prognozowane zmiany:	
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych • zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie • objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia 	

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 5

Ograniczenie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem

Cele operacyjne:	
5.1.	Prowadzenie i wspieranie działań w stosunku do grup marginalizowanych oraz dotkniętych problemem ubóstwa.
5.2.	Wsparcie dla osób długotrwale bezrobotnych w tym szczególnie do kobiet.
5.3.	Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością.
Kierunki działań do celów operacyjnych:	
1.	Zmniejszenie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i realizowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej.
2.	Wprowadzenie nowoczesnych form pracy socjalnej, w tym poprzez podnoszenie poziomu kompetencji zawodowej pracowników pomocy społecznej.
3.	Integrowanie oraz inicjowanie działań różnych podmiotów w zakresie wzmacniania wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym w związku z problemem ubóstwa.
4.	Realizacji działań służących adaptacji społecznej osób opuszczających zakłady karne oraz areszty śledcze.
5.	Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem bezrobotnych kobiet), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
6.	Współdziałanie w programach realizowanych przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy.
Okres realizacji działania:	2021 - 2028
Podmioty realizujące kierunki działań:	
<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski • Powiatowy Urząd Pracy • Ośrodek Pomocy Społecznej 	

<ul style="list-style-type: none">• NGO	
Źródła finansowania:	
<ul style="list-style-type: none">• budżet samorządowy,	<ul style="list-style-type: none">• dotacje z budżetu Państwa
<ul style="list-style-type: none">• fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej)	<ul style="list-style-type: none">• inne programy
<ul style="list-style-type: none">• organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none">• sponsorzy indywidualni.
Prognozowane zmiany:	
<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa	
<ul style="list-style-type: none">• zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa	
<ul style="list-style-type: none">• organizacja prac społecznie użytecznych i prac interwencyjnych	
<ul style="list-style-type: none">• praca socjalna polegająca na motywowaniu osób korzystających ze wsparcia OPS do zmiany dotychczasowego trybu życia	

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 6

Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców gminy

Cele operacyjne:	
6.1.	Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
6.2.	Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym.
6.3.	Przeciwdziałanie zagrożeniom w przestrzeni publicznej.
Kierunki działań do celów operacyjnych:	
1.	Realizacja programów edukacyjnych na temat zasad bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.
2.	Uruchomienie systemu monitoringu przestrzeni publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni rekreacyjnych.
3.	Wspieranie inicjatyw oddolnych na rzecz przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa.
4.	Realizacja programów poprawiających bezpieczeństwo seniorów.
5.	Monitorowanie środowiska szkolnego oraz podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym.
6.	Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych na temat przestępczości i jej skutków.
7.	Podejmowanie przez jednostki gminy współpracy z instytucjami o zasięgu ponadlokalnym na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
Okres realizacji działania:	2021 - 2028
Podmioty realizujące kierunki działań:	
• Urząd Miejski	
• Ośrodek Pomocy Społecznej	
• Komisariat Policji	
• Placówki oświaty	

Źródła finansowania:	
• budżet samorządowy,	• dotacje z budżetu Państwa
• fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej)	• inne programy
• organizacje pozarządowe	• sponsorzy indywidualni.
Prognozowane zmiany:	
• liczba popełnionych i wykrytych przestępstw, w tym wśród nieletnich	
• liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych	
• liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze	

4.3 Zakładane rezultaty realizacji Strategii

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Debrzno na lata 2021-2028 przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności Gminy Debrzno jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;

- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wsparcie dla osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- interdyscyplinarne rozwiązywanie problemów społecznych;
- podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- poprawę dostępu do ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

4.4 Sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowania

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zadaniem własnym Gminy. We wprowadzeniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania Gminy w zakresie pomocy społecznej, natomiast Ośrodek Pomocy Społecznej Debrznie będzie koordynatorem realizacji celów wskazanych w Strategii. Ponadto, w realizacji Strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji i podmiotów, działających na terenie Gminy:

- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Posterunku Policji Debrznie;
- Powiatowego Urzędu Pracy;
- szkół;
- placówek kulturalnych i sportowych;
- organizacji pozarządowych.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację gminnych programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie Gminy. Programami służącymi do wdrażania Strategii są:

- Strategia Rozwoju Gminy Debrzno;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Debrzno;
- Program rocznej współpracy organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Gminny Program Wspierania Rodziny dla Debrzno.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach – począwszy od samodzielnej realizacji działania przez OPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa. Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego Strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie wizji Strategii.

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe sformułowane w dokumencie kierunku działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Ze względu na szeroki zakres merytoryczny, czas obowiązywania dokumentu i wielu realizatorów nie jest możliwe precyzyjne określenie ram finansowych dokumentu strategicznego.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu poniżej wskazanych źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu Gminy Debrzno;
- środki przekazane Gminie Debrzno z budżetu państwa (dotacje);

- środki funduszy krajowych (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z budżetu państwa oraz Unii Europejskiej;
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe;
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii;
- środki pochodzące z funduszu pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

4.5 System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie.

Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor OPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu uwzględniany będą nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Debrzno, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami OPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

4.6 Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą kontaktować się z jednej strony z otoczeniem wewnętrznym, obejmującym pracowników, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu Gminą. Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

4.7 Monitoring

Sytuacja społeczna na szczeblu lokalnym podlega dynamicznym przemianom. Zmiany związane z „mega” procesami, tj. globalizacją, przepływem ludności, konfliktami zbrojnymi, zmianami stylu życia wpływają na procesy lokalne, w tym stan i perspektywy lokalnej gospodarki, rynek pracy i szeroko rozumiane warunki zamieszkania. Strategia powinna zatem być narzędziem elastycznym i pozwalać na szybką reakcję na zmiany zachodzące zarówno w skali lokalnej, jak i na zmiany uwarunkowań wpływających z szerszego otoczenia. Z tego też względu niezwykle istotne jest stałe monitorowanie i ewaluacja ogólnej sytuacji społecznej gminy Debrzno oraz procesu wdrażania Strategii. Proces ten powinien pozwolić na opis i ocenę sytuacji Gminy Debrzno, określenie możliwości i ograniczeń w realizacji zadań i projektów własnych i wsparcia innych podmiotów, usprawnienie zarządzania, podejmowanie działań interwencyjnych oraz ewentualne dokonywanie uzasadnionych korekt w zakresie wyznaczonych celów i kierunków działań.

Monitoring jest to proces systematycznego zbierania i analizowania danych (informacji) ilościowych oraz jakościowych, dotyczących prowadzonych działań, wdrażanych projektów bądź całej strategii, tak w aspekcie finansowym jak i rzeczowym. Metody i narzędzia służące pozyskiwaniu danych do monitoringu Strategii będą uzależnione od rodzaju wskaźników odnoszących się do poszczególnych celów operacyjnych. Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań OPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez OPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie. Wnioski z monitoringu będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii.

4.8 Ewaluacja

Końcowa ewaluacja Strategii posłuży samorządowi Gminy Debrzno w ocenie realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. Wskaźniki realizacji działań, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, wskazane zostały w dokumencie strategicznym przy poszczególnych zadaniach/działaniach. Zostały one określone w oparciu o przewidywane rezultaty zadań/działań. Wskaźniki realizacji działań, jak i ramy finansowe zostały zaplanowane w oparciu o szacunkowe przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym czasookresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny.

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport zawierający dane liczbowe, ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych wartości wskaźników realizacji działań ustalonych do każdego działania/zadania. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim będą zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

4.9 Podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Debrzno jest dokumentem długofalowym, wskazującym na konkretne działania w ramach przyjętych priorytetów. Strategia jest drogowskazem i instrumentem działania władz samorządowych, instytucji pomocy społecznej, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej, który ma służyć wspólnej misji, jaką jest silna i zintegrowana społeczność lokalna Gminy Debrzno, która dąży do możliwości rozwoju osobistego i zawodowego oraz aktywnego przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Istotne znaczenie w realizacji Strategii mają partnerzy społeczni wszystkich szczebli

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie
GMINY DEBRZNO na lata 2021 - 2028**

organizacji życia społecznego. Strategia ma pobudzać do aktywności organizacje, instytucje działające w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy

W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Debrzno i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Debrzno, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

Przewodnicząca
Rady Miejskiej w Debrznie
Dorota Rybicka
Dorota Rybicka

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie
GMINY DEBRZNO na lata 2021 - 2028**

Bibliografia

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <https://poradnik.ngo.pl>
3. <https://www.polskawliczbach.pl>
4. <https://www.ops-debrzno.pl>
5. <http://www.psychiatriapolska.pl>
6. <http://www.niebieskalinia.pl>
7. <http://www.parpa.pl>
8. <https://epale.ec.europa.eu>
9. <http://www.kbpn.gov.pl>
10. M. Miśkiewicz, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013.
11. W. Chańska, Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005.
12. M. Jędrzejko, Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych, Warszawa 2009.
13. Halemba. K, Izdebska. A, Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone, 2009.
14. J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
15. M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje.
16. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
17. Raport o stanie Gminy Debrzno za 2020 rok.
18. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii na rok 2020.

19. Roczny Program współpracy Gminy Debrzno z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2020 rok.
20. Sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Debrznie za rok 2018, 2019 i 2020.
21. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA–G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
22. Sprawozdanie Powiatowego Urzędu Pracy w Człuchowie na lata 2018, 2019 i 2020.
23. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok.

Spis ilustracji

Rysunek 1. Akty prawne regulujące kompetencje i procedury działań w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	7
Rysunek 2. Położenie Gminy Debrzno na mapie powiatu człuchowskiego i województwa pomorskiego	13
Rysunek 3. Podział gminy Debrzno na sołectwa.....	15
Rysunek 4. Miejsca udzielania wsparcia (przeciwdziałanie przemocy) w gminie Debrzno.....	65
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego	95

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy z podziałem na płeć	16
Wykres 2. Urodzenia i zgony w gminie Debrzno.....	17
Wykres 3. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2018-2020	19

Wykres 4. Szacunkowa stopa bezrobocia w gminie Debrzno na przestrzeni lat 2018-2020.....	20
Wykres 5. Podział wydatków na oświatę	24
Wykres 6. Poziom wykształcenia – Gmina Debrzno	25
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Debrzno, województwa i całego kraju w latach 2018–2020 (w %).....	26
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Debrzno w latach 2018-2020	42
Wykres 9. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020.....	42
Wykres 10. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Debrzno, województwie pomorskim i całej Polsce na przestrzeni lat	49
Wykres 11. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020.....	51
Wykres 12. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018–2020	53
Wykres 13. Liczba rodzin, którym zostało udzielone wsparcie i pomoc z powodu niepełnosprawności.....	54
Wykres 14. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018–2020	59
Wykres 15. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	68
Wykres 16. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Debrzno alkoholu w latach 2018-2020	74

Wykres 17. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Debrzno na przestrzeni lat 2018-2020.....	74
Wykres 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020.....	79
Wykres 19. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2018–2020.....	80
Wykres 20. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności.....	81
Wykres 21. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia.....	84

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia gmin na terenie powiatu człuchowskiego.....	14
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Debrzno w latach 2018-2020.....	18
Tabela 3. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2018-2020.....	19
Tabela 4. Liczba osób pracujących w gminie Debrzno na przestrzeni w latach 2018-2020.....	21
Tabela 5. Liczba uczniów i oddziałów w placówkach oświatowych w gminie Debrzno.....	23
Tabela 6. Liczba etatów nauczycielskich w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021 ..	24
Tabela 7. Cykliczne wydarzenia rekreacyjno – sportowe na terenie gminy Debrzno .	29
Tabela 8. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie.....	30
Tabela 9. Wynajem usług Rekreacyjno – Wypoczynkowym nad Jeziorem Żuczek w 2020 roku.....	31

Tabela 10. Działania ratownicze w których brała udział OSP w roku 2020	33
Tabela 11. Przepięstwa odnotowane na terenie gminy	33
Tabela 12. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według wypłacanych świadczeń w latach 2018-2020	43
Tabela 13. Powody udzielania świadczeń w latach 2018 - 2020 (liczba rodzin)	43
Tabela 14. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności	50
Tabela 15. Liczba osób umieszczonych w DPS w latach 2018 - 2020	52
Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	55
Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się o znacznym stopniu niepełnosprawności	55
Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020	55
Tabela 19. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020	56
Tabela 20. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	58
Tabela 21. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018–2020	60
Tabela 22. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat	61
Tabela 23. Wspieranie rodziny i pieczy zastępczej w roku 2017-2020 na terenie Gminy Debrzno	61
Tabela 24. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018–2020	62

Tabela 25. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018–2020	66
Tabela 26. Liczba osób i rodzin objętych pomocą grup roboczych w latach 2018-2020	67
Tabela 27. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	69
Tabela 28. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych .	72
Tabela 29. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020.....	73
Tabela 30. Działalność Punktu Konsultacyjnego w latach 2018-2020	73
Tabela 31. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat w latach 2018-2020.....	79
Tabela 32. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Debrzno zarejestrowanych w PUP	84
Tabela 33. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w podziale na wiek oraz ich udziału w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018–2020	85
Tabela 34. Liczba długotrwale bezrobotnych osób oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018–2020.....	86
Tabela 35. Wykaz przestępstw popełnionych w gminie Debrzno w latach 2018–2020	88
Tabela 36. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Debrzno	89

Przewodnicząca
Rady Miejskiej w Debrznie
i. *Dorota Rybicka*